ΧΡ. Ν. ΠΕΤΡΟΥ — ΜΕΣΟΓΕΙΤΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΛΕΞΕΙΣ
ΕΝ ΤΩι ΙΔΙΩΜΑΤΙ ΤΩΝ ΑΛΒΑΝΟΦΩΝΩΝ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΛΥΒΙΩΝ

ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ ΕΚ ΤΟΥ ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΟΣ
ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ
ΕΙΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ ΑΜΑΝΤΟΝ

ΑΘΗΝΑΙ
1940

ΧΡ. Ν. ΠΕΤΡΟΥ—ΜΕΣΟΓΕΙΤΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΛΕΞΕΙΣ

ΕΝ ΤΩι ΙΔΙΩΜΑΤΙ ΤΩΝ ΑΛΒΑΝΟΦΩΝΩΝ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΛΥΒΙΩΝ
ΔΗΜΟΣ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ

ΑΝΑΤΥΠΩΣΙΣ ΕΚ ΤΟΥ ΑΦΙΕΡΩΜΑΤΟΣ
ΕΙΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ ΑΜΑΝΤΟΝ

ΑΘΗΝΑΙ
1940

ΧΡ. Ν. ΠΕΤΡΟΥ—ΜΕΣΟΓΕΙΤΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΛΕΞΕΙΣ ΕΝ ΤΩι ΙΔΙΩΜΑΤΙ ΤΩΝ ΑΛΒΑΝΟΦΩΝΩΝ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Α' ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Περὶ τῆς ὁμιλουμένης ἐν Ἀττικῇ ἀλβανικῆς διαλέκτου πρῶτος ἐπραγματεύθη ὁ G. Weigand,[1] ὅστις, ἀφοῦ συνεκέντρωσε τὸ ἀπαιτούμενον γλωσσικὸν ὑλικόν, προέβη εἰς διαφόρους παρατηρήσεις, ἀναφερομένας ἰδίᾳ εἰς τὸν σχηματισμὸν τοῦ ῥήματος, ὡς καὶ εἰς ἄλλα τινὰ φθογγολογικὰ φαινόμενα. Τὸ ὑλικὸν ὅμως ἐπὶ τοῦ ὁποίου οὗτος ἐστηρίχθη, ἕνεκα τῆς ἀτελοῦς καταγραφῆς τῶν χρησιμοποιηθέντων κειμένων, ὡς καὶ ἄλλων τινῶν οὐσιωδῶν μειονεκτημάτων, δὲν ἦτο πρόσφορον καὶ ἀσφαλὲς καὶ οὕτω μοιραίως κατέληξεν εἰς συμπεράσματα ἐσφαλμένα.[2]

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ
ΔΗΜΟΣ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ

---

[1] G. Weigand, *Das Albanische in Attika*, Balkan - Archiv, τόμ. II (1926) σελ. 167 κέ.

[2] Ἐσφαλμένοι ἰδίᾳ εἶναι ὡρισμένοι ῥηματικοὶ τύποι ἐν τῇ γενομένῃ ὑπ'αὐτοῦ συστηματικῇ ἐξετάσει τοῦ ῥήματος (ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 197—203), τῶν ὁποίων διόρθωσιν παραθέτω ἐνταῦθα συμφώνως πρὸς τὸ ἰδίωμα τῶν Μεσογείων τῆς Ἀττικῆς.

Σελ.	197	ἀντὶ	fshehëmë	γραπτέον	fshehmë
»	»	»	fshexniëm	»	fshehnjëmë
»	»	»	vjellëmë	»	vjellmë
»	198	»	vjellëm	»	vjellëmë
»	»	»	marrëmë	»	marrmë
»	»	»	marrëm	»	marrëmë
»	»	»	écëjmë	»	ecimë
»	»	»	ecëjnjinë	»	ecinjënë
»	199	»	presemë	»	presmë
»	»	»	presëm	»	presëmë
»	»	»	shesëmë	»	shesmë

Τὴν ἐργασίαν ταύτην τοῦ Weigand ἤλεγξεν ἐν ἐκτάσει ὁ Π. Ἀ. Φουρίκης,[1] ὅστις καὶ ἀποκατέστησεν εἰς τὴν ὀρθήν των μορφὴν πλείστας ἐσφαλμένως παρεχομένας ὑπ' αὐτοῦ λέξεις, διὰ δὲ τοῦ ἀφθόνου καὶ ἐπιμελῶς καταγεγραμμένου ὑλικοῦ, τὸ ὁποῖον παρέθεσε, καὶ τῶν παρατηρήσεων εἰς τὰς ὁποίας ἐπ' αὐτοῦ στηριζόμενος προέβη, συνεπλήρωσε καὶ ἐπεξέτεινε τὴν μελέτην τοῦ Weigand παρασχὼν σημαντικὴν συμβολὴν διὰ τὴν σπουδὴν τοῦ ἰδιώματος τῶν ἐν Ἀττικῇ ἀλβανοφώνων. Καὶ

Σελ.	199	ἀντὶ	shesëm	γραπτέον	shesëmë
»	»	»	shitim	»	shitmë
»	»	»	shititë	»	shitë
»	»	»	shitinë	»	shitnë
»	»	»	thërresëmë	»	thërresmë
»	»	»	thërresëm	»	thërresëmë
»	200	»	benjëm	»	bënjëmë
»	»	»	bënjiëtë	»	bënjëtë
»	»	»	bëm	»	bëmë
»	»	»	bëne	»	bënej
»	»	»	hinjinë	»	binjënë
»	»	»	martuam	»	martuamë
»	»	»	martonjëm	»	martonjëmë
»	201	»	shërbjem	»	shërbiemë
»	»	»	shuajtim	»	shuajtimë
»	202	»	jeshëm	»	jeshëmë
»	»	»	jeshte	»	jeshëtë
»	»	»	jshnje	»	ishnë
»	»	»	kejëm	»	kejëmë
»	»	»	dojëm	»	dojëmë
»	»	»	vejëm	»	vejëmë
»	»	»	japëmë	»	jamë·
»	»	»	japëm	»	japëmë
»	203	»	gjegje	»	gjegjej
»	»	»	gjegjeshë	»	gjegjeshe
»	»	»	gjegjeshim	»	gjegjeshimë
»	»	»	gjegjëm	»	gjegjmë.

Ἐπίσης οἱ τύποι τῆς προστακτ. fshiχ - fshiχni (σελ. 198), thirr - thërritni (σελ. 199) καὶ ji - jini, ki - kini καὶ duaj - (doni) (σελ. 202) νὰ διορθωθοῦν: fsheh - fshehni, thirrë - thërrisni, je - jeni, ke - keni καὶ do - (doni).

Σημειωτέον ὅτι ῥηματικούς τινας τύπους, ἐσφαλμένως ἀναγραφομένους ὑπὸ τοῦ Weigand, διώρθωσεν ὁ Φουρίκης, ἔνθα κατωτέρω σελ. 36—7.

[1] Π. Ἀ. Φουρίκη, *Ἡ ἐν Ἀττικῇ ἑλληναλβανικὴ διάλεκτος*, *Ἀθηνᾶ*, τόμ. ΜΔ' (1932) σελ. 28—76 καὶ ΜΕ' (1933) σελ. 49—180.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΔΗΜΟΣ ΣΑΡΩΝΙΔΟΣ

τοῦ Φουρίκη ὅμως ἡ ἐργασία δὲν εἶναι τελείως ἀπηλλαγμένη σφαλμάτων.[1] Μόνον ὅτι ταῦτα εἶναι ὀλίγα ἐν συγκρίσει μὲ τὰς ἀρετὰς τοῦ συν-

---

[1] Τὸ κυριώτερον σφάλμα τοῦ Φουρίκη εἶναι, ὡς ἀνέφερα καὶ ἀλλαχοῦ (Byz-Neugr. Jahrb., τόμ. 12 (1935-6) σελ. 439 ὑποσ. 2), ὅτι οὗτος πολλάκις παρέλειπε νὰ ἐξακριβώνῃ ὡρισμένους τύπους ἢ λέξεις διὰ προσεκτικῆς ἐξετάσεως τῶν κατὰ τόπους παραλλαγῶν, ἀλλὰ τελῶν ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ ἰδιώματος τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ πατρίδος Σαλαμῖνος καὶ στηριζόμενος ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον εἰς τὸ ἐκ τούτου γλωσσικὸν αἴσθημα τῆς ἀλβανικῆς εἰσῆγε κατ' ἐπέκτασιν τύπους μὴ ὑπάρχοντας εἰς ὡρισμένην περιοχὴν ἢ ἔπλαττεν αὐθαιρέτως ἰδικάς του λέξεις ἢ ἠθέτει ἄλλας ὀρθὰς ἀπὸ πάσης ἀπόψεως καὶ εὐχρήστους. Τὰ σπουδαιότερα τῶν σφαλμάτων τοῦ Φουρίκη εἶναι τὰ ἑπόμενα.

Ἀθηνᾶς τόμ. ΜΔ' (1932).

Σελ. 36	στίχ. 26	prosfijetë	τὸ ὀρθὸν	prósfigho - të (ἐν. prósfigho-j)
» »	» 27	qëronë	» »	qeronë
» 37	» 29	shohësh	» »	shosh
» »	» 30	vdesëmë	» »	vdesmë
» 38	» 6	gjetëkë	» »	gjëtëh
» »	» 18	njezëtepéshë	» »	njëzetepesë.

Σελ. 39. Οἱ ῥηματ. τύποι bëm, flem, harrúam, ixm(?), jeshëm, mbem, mbëljothm, muarm, qesh, shkuam, vam προκειμένου περὶ τῆς διαλέκτου τῆς νοτιοανατολικῆς ὁμάδος (Φουρίκης, *Ἀθηνᾶ* ΜΕ' σελ. 50 κέ. καὶ 142—3) εἶναι ὀρθοί, ὡς παραθέτει αὐτοὺς ὁ Weigand, ἤτοι bëmë, fljemë κλπ.

Σελ. 41	στίχ. 12	vdesëm	τὸ ὀρθὸν	vdesëmë
» »	» 13	vdesëmë	» »	vdesmë
» »	» 14	bëm	» »	bëmë
» 44	» 1	aksism	» »	áksim.

Σελ. 50 στίχ. 4 κέ. Κακῶς ἀποκλείεται ὁ παρατεταμένος τύπος katalávënj, ὅστις εἶναι συνηθέστατος καὶ ἐν ἴσῃ χρήσει πρὸς τὸν παράλληλον αὐτοῦ καὶ συντομώτερον kataláf.

Σελ. 50 στίχ. 26 tsertsevé τὸ ὀρθὸν çerçevé.

Σελ. 50 στίχ. 30 kindinoj (ὀρθότ. qíndino - j). Ὁ τύπος συνήθης ἐν Μεσογείοις, πρβλ. τὴν φράσιν: pa qíndinonë me si (=*εἶδε τὸν κίνδυνο μέ τὰ μάτια*).

Σελ. 52 στίχ. 13 huaji τὸ ὀρθὸν huaj.

» » » 20 καὶ 21 keshëm καὶ harrónjëm. Τὸ ὀρθὸν keshëmë, harronjëmë.

Σελ. 59 στίχ. 23 ah'iera τὸ ὀρθὸν ahjara.

» 63 » 8 κέ. écejnë τὸ νόημα ἀπαιτεῖ ekejnë=τὸν εἶχαν.

» 65 » 25 kerkonjëm, ὀρθὸν kërkonjëmë.

» » » 36 kuar » korrën, ὡς ἔχει καὶ ὁ Weigand, καθόσον πρόκειται περὶ παρατατικοῦ.

Σελ. 67 στίχ. 23 ndara ga (=nga) mulliri=οὐχὶ «ἀπέναντι ἀπὸ τὸ μύλο»

όλου, τὸ ὁποῖον ἄλλως διακρίνει καὶ ὀρθὴ κατεύθυνσις ἐν τῇ ἐρεύνῃ.

Τὸ παρεχόμενον ἐνταῦθα γλωσσάριον περιλαμβάνει λέξεις, σταχυολογηθείσας ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐκ τῆς καθ' ἡμέραν ὁμιλίας, ὁσάκις διέτριβον ἐν τῷ χωρίῳ μου Καλυβίοις τῶν Μεσογείων, ἀφ' ἑτέρου δ' ἐκ τοῦ πλουσίου λαογραφικοῦ ὑλικοῦ, τὸ ὁποῖον ἔχω συλλέξει ἐν τῷ αὐτῷ χωρίῳ ἤδη ἀπὸ τῶν φοιτητικῶν μου χρόνων. Εἶναι δὲ συνήθεις αἱ λέξεις αὗται, ὡς ἐξηκρίβωσα, καὶ εἰς τὰ λοιπὰ χωρία τῶν Μεσογείων, ὑ' ἁπαντοῦν δὲ ἀναμφιβόλως καὶ εἰς τὴν ἄλλην Ἀττικήν.

Διὰ τὴν καταγραφὴν τῶν λέξεων ἐχρησιμοποίησα τὸ ἐν χρήσει σήμερον εἰς τοὺς Ἀλβανοὺς καὶ τοὺς ἀλβανολογοῦντας ἐν γένει ἐπιστήμονας λατινικὸν ἀλφάβητον[1] μὲ τὴν προσθήκην τοῦ συμπλέγματος gh διὰ τὴν δήλωσιν τοῦ γ. Ἐπιπροσθέτως σημειῶ ὅτι τὸ ἁπλοῦν h χρη-

---

ἀλλά: *πέρ' ἀπὸ τὸ μύλο.*

Σελ. 68 στίχ. 27 pa frrijturë, ὀρθὸν pa frriturë

» » » 32 pa kelepisurë, οὕτω ἐν χρήσει ἐν Μεσογείοις, καὶ μάλιστα pa qeljepísurë, κατ' ἀναγραμματισμὸν ἐκ τοῦ peljeqísurë.

Σελ. 72 στίχ. 11 ga ὀρθὸν nga.

Σελ. 72 στίχ. 31 kagjë e vjéterë ὀρθὸν kaqë e vjetërë.

Σελ. 73 στίχ. 5 kuge » kuqe

» 74 » 27 skop » shkop.

Ἀθηνᾶς τόμ. ΜΕ' (1933).

Σελ. 88	στίχ.	5	Lopësi	ὀρθὸν	Ljopës-i
» 98	»	25	kultone	»	kuljtonej
» »	»	29	garpëçenj	»	garpëçen
» »	»	»	ljum	»	ljumë
» 100	»	6	jipënë	»	jip
» »	»	9	vërvitënë	»	vërvitën.

Σελ. 109 δίστ. 5 «ὁ σεβντάς σου εἶναι τρέλλα», ὀρθόν: *ὁ σεβντάς σου ἦταν τρέλλα·* τὸ ish παρτ.=ἦταν.

Σελ. 111 δίστ. 13 «καὶ τώρα φεύγεις καὶ μ' ἀρνιέσαι», ὀρθόν: *καὶ τώρα φεύγεις καὶ μ'ἀρνήθηκες.* Τὸ arnjise ἀόριστος.

Σελ. 143 στίχ. 24 çili, hingër, ἀνύπαρκτα, μόνον çëlji καὶ hëngër ἁπαντοῦν.

Σελ. 146 στίχ. 18 baj, çaj, gjuaj κλπ. δὲν εἶναι ἐν χρήσει, εἰμὴ μόνον ὡς banj, çanj, gjuanj κλπ.

Σελ. 167 στίχ. 9 ftohtitë, ὀρθὸν ftohëtë (αἰτ. ftohëtitë).

Σημειωτέον ὅτι αἱ ἀνωτέρω διορθώσεις ἐγένοντο κατὰ τὸ ἰδίωμα τῆς νοτιοανατολικῆς ὁμάδος, καὶ δὴ τοῦ τμήματος τῶν Μεσογείων.

[1] Τὸ ἀλφάβητον τοῦτο παραθέτει ὁ Φουρίκης, ἔνθ. ἀνωτ., τόμ. ΜΔ' σελ. 34 καὶ ΜΕ' σελ. 49.

σιμοποιῶ ὡς ὑπερῳικόν. Τὸν ἀντίστοιχον οὐρανικὸν φθόγγον ἀποδίδω διὰ τοῦ συμπλέγματος hj. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὸ l καὶ lj, ὡς καὶ διὰ τὸ n καὶ nj. Χάριν μείζονος δ' εὐκολίας ἐδήλωσα καὶ τὸν τονισμὸν τῶν προσληφθεισῶν εἰς τὴν ἀλβανικὴν ἑλληνικῶν λέξεων.

Β' ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΝ

Adhjós—adhjósënj, ἀόρ. adhjósa, μετοχ. adhjósurë, ῥημ. οὐσιαστ. të adhjósuritë, παθητ. adhjósem=κενῶ, ἀδειάζω, τὸ ἀλβαν. mbraz ἢ mbrazënj. Τὸ adhjósem ὡς μέσον=ἔχω εὐκαιρίαν, ἀδειάζω. Σημειωτέον ὅτι τὸ ἐπίθετον *ἄδειος—ἀδειανὸς* δὲν προσελήφθη. Ἀντὶ τούτου εἶναι ἐν χρήσει τὸ ἀλβαν. i mbrazëtë.

afíshiko - j, θηλ. afíshike - a, ἐπίθ. (ἀφύσικος)=ὁ παρὰ τὴν ἀγαθὴν φύσιν ἄνθρωπος, ὁ δύστροπος, ὁ διεστραμμένος καὶ πλήρης κακίας. Λέγεται ἐπίσης καὶ ἐπὶ δυστρόπων ζῴων (afíshike kafshë).

aghapitiçíe - a, πληθ. aghapitiçíe - të=ἡ ἐρωμένη, ἡ *ἀγαπητικιά*. Ἐκ τοῦ παλαιοαθηναϊκοῦ *ἀγαπητιτσία* (*ἀγαπητικία*). Τὸ ἀρσεν. aghapitikó - j.

aghriljé - a, πληθ. aghriljé - të=ἡ *ἀγριελαία*, ἡ *ἀγριλιά*.

akuí - a, ὁ πληθ. ἄχρηστος=ἡ φήμη, ἡ *ἀκο(υ)ή*, ἰδίᾳ ἐν τῇ φράσει: i vate akuía ndë Pólj=*τοῦ(τῆς) πῆγε ἡ φήμη στὴν Πόλι*, ἐπὶ προσώπου κακῆς φήμης ἢ ἐπὶ τῇ ἐκτελέσει κακῆς πράξεως.

aljikontísem, μέσ., ἀόρ. u aljikontíshë, μετοχ. aljikontísurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të aljikontísuritë (τὸ νεοελλην. *ἀλικοντίζω* πρβλ. καὶ Ἱστ. Λεξ. Ν. Ἑλληνικῆς, τόμ. Α΄ σελ. 442)=κατέχομαι ὑπὸ δισταγμοῦ, διστάζω.

anahrí - a, καὶ συνηθέστερον κατὰ πληθ. anahrí - të=τὰ ἀναγκαῖα σκεύη καὶ ἄλλα ἀντικείμενα τοῦ οἴκου, ἡ οἰκοσκευή. Συχνὴ ἰδίᾳ ἡ περίφρασις anahrítë e shtëpisë.

anameljí - a, ὁ πληθ. anameljí - të σπάνιος (ἐκ τοῦ νεοελλ. *ἀναμελιά*) =ἡ ἀμέλεια, ἡ ἀδιαφορία.

anámë - a, μόνον ἐν τῷ ἑν. (*ἀνᾶμα*)=ὁ οἶνος τῆς ἁγίας μεταλήψεως.

anapodhí - a, πληθ. anapodhí - të=ἡ δυσκολία, ἡ δυσχέρεια, ἡ *ἀναποδιά*.

anavoljé - a, πληθ. anavoljé - të=*ἡ ἀναβολιά*, ἡ καμπύλη αὐλάκωσις κατὰ τὰ δύο στενὰ ἄκρα τοῦ ἀροῦ ἡ γινομένη κατὰ τὴν στροφὴν τῶν ἀροτριώντων ζῴων.

anemostróful - i, μόνον ἐν τῷ ἑν.=ὁ ἀνεμοστρόβιλος, ἡ δίνη τοῦ ἀνέμου.

angónë - a, πληθ. angóna - të=ἡ γωνία, ἡ *ἀγκωνή*.

anjiférë—anjiférënj, ἀόρ. anjiféra, μετοχ. anjiférturë, ῥηματ. οὐσιαστ. të - anjiférturitë=ἀναλαμβάνω ἐκ προηγουμένης σωματικῆς ἐξασθενήσεως ἢ νόσου, ἀναρρωνύω, *παίρνω ἀπάνω*.

anjispás—anjispásënj, ἀόρ. anjispása, μετοχ. anjispásurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të anjispásuritë (ἐκ τοῦ *ἀνασπάζομαι*)=ἀσπάζομαι μετ' εὐλαβείας, προσκυνῶ (anjispás konísmënë=*ἀσπάζομαι τὴν εἰκόνα*).

antídhiko - j, μόνον ἐν τῇ φράσει e kam ndë antídhiko=*τὸ ἔχω σὲ κακό*.

antirí - a, πληθ. antirí - të=ὁ δισταγμός, ἡ μετ' αἰδημοσύνης ἐπιφύλαξις.

antirísem, μέσ., ἀόρ. u antiríshë, μετοχ. antirísurë, οὐσιαστ. të antirísuritë=διστάζω νὰ εἴπω ἢ νὰ πράξω τι ἐκ σεβασμοῦ ἢ αἰδοῦς, ἐντρέπομαι.[1]

anxhinjás—anxhinjásënj, ἀόρ. anxhinjása, μετοχ. anxhinjásurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të anxhinjásuritë, παθητ. anxhinjásem=ἐγκαινιάζω, ἰδίᾳ ἐπὶ νέας ἐκκλησίας. Ὁ τύπος τοῦ ῥήματος κατ' ἀφομοίωσιν ὡς πρὸς τὸ πρῶτον *α* καὶ τσιτακισμόν.

apofastís — apofastísënj, ἀόρ. apofastísa, μετοχ. apofastísurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të apofastísuritë=ἀποφασίζω, λαμβάνω ἀπόφασιν. Ἐν χρήσει καὶ τὸ οὐσιαστ. apófas - i.

apomoní - a, ὁ πληθ. ἄχρηστος (τὸ νεοελλ. *ἀπομονή*)=ὑπομονή, ἐντεῦθεν καὶ ῥῆμα apomonépsem καὶ ipomonépsem.

argás—argásënj, ἀόρ. argása, παθητ. μετοχ. argásurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të argásuritë, παθητ. argásem = ἐργάζομαι, καλλιεργῶ (argás arënë=*καλλιεργῶ τὸ χωράφι*), κατεργάζομαι, ἰδίᾳ ἀπειλητικῶς ἐπὶ τῶν ζῴων, do ja argás ljëkurënë=*θὰ τοῦ (τῆς) ἐργασθῶ τὸ τομάρι!*

arghalji - a, πληθ. arghalji - të=*ὁ ἀργαλειός*.

arnjís—arnjísënj, ἀόρ. arnjísa, παθητ. μετοχ. arnjísurë, οὐσιαστ. të

---

[1] Ἡ ἐκ τοῦ *ἀντερείδω* προέλευσις τοῦ ῥήματος, τὴν ὁποίαν παραδέχεται ὁ G. Meyer, Etymologisches Wörterbuch der albanesischen Sprache (Strassburg 1891) σελ. 11, δὲν φαίνεται πιθανή.

arnjísuritë, ὁμοίως καὶ arnjísem=ἀρνοῦμαι, ἀπαρνοῦμαι (kush e arnjís atë sevdanë, gjaknë ndë potír ti a mbanë=*ὅποιος τὸν ἀρνιέται αὐτὸν τὸν σεβντὰ (ἔρωτα), τὸ αἷμα στὸ ποτήρι νὰ τοῦ τὸ κρατήσουν).*

askádhe - a, πληθ. askádhe - të (ἰσχὰς - ἰσχάδα), κατ' ἀφομοίωσιν τοῦ πρώτου α=τὸ ξηρὸν σῦκον ἢ μᾶλλον τὸ ὑπερώριμον καὶ κρεμάμενον ἐπὶ τῆς συκῆς ἢ πεσὸν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ὁμοίως περίπου λέγεται καὶ ἐν τῇ κυρίως ἀλβανικῇ γλώσσῃ askath - dhi, Κ. Χριστοφορίδου, Λεξικὸν τῆς ἀλβανικῆς γλώσσης (Ἀθῆναι 1904) σελ. 10 καὶ Meyer, Etymolog. Wörterbuch κλπ., σελ. 18.

avljáq - i, πληθ. avljáqe - të=ἡ αὖλαξ, τὸ αὐλάκι.

Beljimakarúne - a, πληθ. beljimakarúne - të = *τὸ μελιμακάρουνον,* ἤτοι τὸ διὰ τὴν ἑορτὴν τῆς πρώτης τοῦ ἔτους συνήθως παρασκευαζόμενον γλύκισμα.

Cindríks—cindríksënj, ἀόρ. cindríksa, μετοχ. cindríksurë, οὐσιαστ. të cindríksuritë (τὸ ἕλλην. *κεντρίζω*)=ἐλαύνω ἀναγκάζων διὰ κέντρου ἢ ἄλλου αἰχμηροῦ ὀργάνου. Κυριολεκτεῖται ἐπὶ ζῴων, π. χ. cindríks ghajdhúr(in)ë, për të vejë njora=*κεντρίζω τὸν γάϊδαρο, γιὰ νὰ πάῃ γρήγορα.*

Çéllë - a, πληθ. çéllë - të (*κέλλα*)=ἡ οἰκία, ὁ οἶκος. Ὁμοία καὶ ἡ λ. hamoçéllë - a=χαμοκέλλα, χαμόσπιτο.

çiljivínë - a, πληθ. ciljivína - të=τὸ πτηνὸν σεισοπυγίς, ἡ *τσιλιβήθρα.*

çimiljé - a, πληθ. cimiljé - të=*ἡ κιμιλιά,* κατὰ τσιτακισμόν.

çinjí - a, πληθ. çinjí - të=τὸ κυνηγέσιον, ἀλλὰ καὶ τὸ θήραμα, τὸ *κυνήγι.*

çinjighár - i, θηλ. çinjigháre - a=ὁ ἀγαπῶν τὴν θήραν, ὁ ἱκανὸς καὶ ἐπιτήδειος περὶ ταύτην, ὁ *κυνηγάρης.*

çipojánj - i, πληθ. çipojánjëre - të (*κηπογιάννης* κατὰ τὴν παλαιὰν ἀθηναϊκὴν προφορὰν)=τὸ πτηνὸν ἐρύθακος.

çútë - a, πληθ. çútë - te (ἐκ τοῦ *κοίτη* κατὰ τὴν προφορὰν τοῦ παλαιοαθηναϊκοῦ ἰδιώματος)=ἡ φωλεὰ τῶν πτηνῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν ὀρνίθων. Καὶ ῥημ. çutjáks - çutjáksënj=κοιμῶμαι ἐν τῇ φωλεᾷ μου, ἐπὶ τῶν πτηνῶν.

DHéks - dhéksënj, ἀόρ. dhéksa, μετοχ. dhéksurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të déksuritë καὶ μέσον dhéksem (*δέχομαι*)=δέχομαι, ὑποδέχομαι,

ἀνέχομαι (na dhéksi me shumë haré=*μᾶς ὑποδέχθηκε μὲ πολλὴ χαρά*). Τὸ μέσ.=συγκατατίθεμαι, μένω σύμφωνος (u dhéks të vinjë menáte=*δέχθηκε νὰ ἴρθῃ τὸ πρωί*, s'dhéksetë me ndonjë trópo= *δὲν δέχεται μὲ κανένα τρόπο*). Ἐπίθ. dhehtó - j, θηλ. dhehté - a, ἰδίᾳ ἐν τῇ φράσει jam, betem dhehtó=εἶμαι, μένω δεκτὸς (σύμφωνος).

dhémë - a, πληθ. dhémë-të (*δέμα*)=τὸ δεματικόν, ἤτοι τὸ ἐκ χόρτου ἢ βρίζης πεπλεγμένον σχοινίδιον δι' οὗ δένονται κατὰ τὸν θερισμὸν τὰ δεμάτια τῶν σιτηρῶν. Ἐπίσης τὸ δεδεμένον ἀντικείμενον, τὸ *δέμα*.

dhérrem, μέσ., ἀόρ. u dhérrshë, μετοχ. dhérrturë, ῥηματ. οὐσιαστ. të dhérrturitë (δέρομαι)=κοπιάζω, βασανίζομαι.

dhiforímë - a, πληθ. dhiforíma - të (διφόρημα, δίφορος)=ὁ νέος βλαστὸς δένδρου μετὰ προηγούμενον κόψιμον αὐτοῦ. Ἐν χρήσει καὶ τὸ ἐπίθ. dhíforo - j, καὶ μάλιστα τὸ θηλ. dhífore - a (dhífore ndrizë dhífore pemë)=ὁ δὶς τοῦ ἔτους καρποφορῶν, ὁ *δίφορος*, Τὸ ῥῆμα dhiforís - dhiforísënj=ἀναφύω νέον βλαστόν, ἐπὶ δένδρων, ἅτινα προηγουμένως ἐκόπησαν καὶ εἶτα ἀναβλαστάνουν.

dhiljís - dhiljísënj, μᾶλλον ὡς ἀπρόσωπον, μετοχὴ dhiljísurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të dhiljísuritë=δηλοῖ, φανερώνει, (ajo ëndëra dhiljísi =*αὐτὸ τὸ ὄνειρο δήλησε*).

dhinamár - i, θηλ. dhinamáre - a, ἐπίθ.=δυνατός, στερεός, ἀντοχῆς, *δυναμάρης*.

dhinísem, μέσ., ἀόρ. u dhiníshë, μετοχ. dhinísurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të dhinísuritë=δύναμαι, ἠμπορῶ, ἔχω δυνάμεις σωματικὰς ἢ οἰκονομικάς.

dhinisí - a, πληθ. dhinisí - të=ἡ δύναμις ἥ τε σωματικὴ καὶ ἡ οἰκονομική.

dhiqeokrít - i, ἐπίθ. (δικαιοκρίτης). Ἀκούεται μόνον εἰς τὴν παροιμίαν: i Nëzot s' ishtë arvanjit po ishtë dhiqeokrít=*ὁ θεὸς δὲν εἶναι ἀρβανίτης, ἀλλὰ εἶναι δικαιοκρίτης*, δηλ. ὁ Θεὸς γνωρίζει νὰ δικάζῃ καὶ ν' ἀπονέμῃ τὸ δίκαιον.

dhivoljímë - a, πληθ. dhivoljíma - të=τὸ διβόλιμα ἢ διβόλισμα, ἤτοι ἡ δευτέρα ἀροτρίασις τῶν ἀγρῶν.

dhjopiís - dhjopiísënj, ἀόρ. dhjopiísa, παθητ. μετοχ. dhjopiísurë, οὐσιαστ. të dhjopiísuritë, παθητ. dhjopiísem=εἰδοποιῶ.

Efkolois - efkoloísënj, ἀόρ. efkoloísa, μετοχ. efkoloísurë, ῥημ. οὐ-

σιαστ. të efkoloísuritë=*εὐχολογῶ*, ἀναγινώσκω εὐχήν, ἰδίᾳ καὶ σχεδὸν ἀποκλειστικῶς ἐπὶ τοῦ οἴνου (prifti efkoloísi verënë=*ὁ παπᾶς εὐχολόγησε τὸ κρασί*).

efqí - a, πληθ. efqí - të=ἡ εὐχή, ἀποκλειστικῶς ἐπὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς σημασίας, ἐπὶ τῆς εὐχῆς τὴν ὁποίαν δίδει ὁ ἱερεύς, ἐνῷ ἡ τῶν γονέων καλεῖται πάντοτε uratë - a.

errimadhjakó - j, θηλ. errimadhjaké - a, ἐπίθ.=ὁ ἔρημος. Ἐν χρήσει εἰς τὰς ἀρὰς (errimadhjakó të mbetesh nga mua! =*ἔρημο(η) νὰ μείνῃς ἀπὸ μένα!* Helq prámët' e huaj e ruan errimadhjakétë e saja=*Τραβάει (χρησιμοποιεῖ) τὰ πράγματα τὰ ξένα καὶ φυλάει τὰ ἐρημαδιακὰ τὰ δικά της*).

errimáth - dhi, θηλ. errimádhe - a, ἐπίθ.=ἔρημος. Λέγεται ἐπὶ εἰρωνικοῦ οἰκτιρμοῦ (ajo errimádhe sa e pi verënë! αὐτὴ ἡ ἔρημη πόσο τὸ πίνει τὸ κρασί!).

errimí - a, πληθ. errimí - të = ἡ ἐρημία (më hëngër errimía = *μ' ἔφαγε ἡ ἐρημιά*).

Faghúsë - a, μόνον ἐν τῷ ἐν.=ἡ *φάγουσα*, ἡ φαγέδαινα, ἰδίᾳ ἐν τῇ ἐπιτακτικῇ φράσει xerë faghúsënë=σιώπησε, σκάσε (*βγάλε τὴν φάγουσα*). Ἐντεῦθεν καὶ ἐπίθ. faghusjár - i, θηλ. faghusjáre - a, λεγόμενον συνήθως μετὰ θωπευτικῆς ἐπιπλήξεως.

fanosí - a, πληθ. fanosí - të (*φανόσιά*)=ἡ ὄψις, τὸ ἰδεῖν (s' ja dua fanosínë=*δὲν θέλω νὰ τὸν ἰδῶ*).

fántasmë - a καὶ fántjaksmë - a, πληθ. fantásmë - të=τὸ φάντασμα.

farmakoçuljás—farmakoçuljásënj, ἀόρ. farmakoçuljása, μετοχ. farmakoçuljásurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të farmakoçuljásuritë=φαρμακοκοιλιάζω, φαρμακώνω, εἰρωνικὴ ἢ μετ' ἀγανακτήσεως ἔκφρασις τοῦ *τρώγω*, λεγομένη ἰδίᾳ εἰς τὰ ζῷα (π.χ. farmakoçuljás de!= *φαρμάκωσε ἐπὶ τέλους!*). Ἡ προφορὰ τοῦ β' συνθετικοῦ κατὰ τὸ παλαιὸν ἀθηναϊκὸν ἰδίωμα.

fármek(ë), θηλ. e fármëkë, ἐπίθ. (ἐκ τοῦ οὐσιαστ. *φάρμακον* κατ' ἐπιθετοποίησιν)=ὁ πικρός, ὁ ἔχων πικρὰν γεῦσιν.

filjéps—filjépsënj, ἀόρ. filjépsa, μετοχ. filjépsurë, οὐσιαστ. të filjépsuritë=φιλεύω, προσφέρω μετὰ φιλοφροσύνης, ἰδίᾳ διάφορα τραγήματα εἰς τὰ μικρὰ παιδιά.

fité - a, πληθ. fité - të=ἡ νεαρὰ ἢ ἡ νεωστὶ φυτευθεῖσα ἄμπελος, ἡ *φυτειά*.

foljé - a, πληθ. foljé - të=ἡ φωλεά.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΛΑΡΙΣΑΣ ΤΑΣΟΝΙΚΟΥ

frriks—frríksënj, ἀόρ. frríksa, μετοχ. frríksurë (*φρίττω*)=θαυμάζω, ἀποκλειστικῶς ἐπὶ τῆς ἐννοίας ταύτης (e pashe podhénë time sa e frríksura u bë=*τὴν εἶδες τὴν ποδιά μου, πόσο θαυμασία ἔγινε ;*).

frrimitjáks— frrimitjáksënj, ἀόρ. frrimitjáksa, μετοχ. frrimitjáksurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të frrimitjáksuritë, μέσ. frrimitjáksem=πτοῶ, τρομάζω, φοβίζω.

ftéks—ftéksënj, ἀόρ. ftéksa, μετοχ. ftéksurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të ftéksuritë=περιπίπτω εἰς πταῖσμα, πταίω. Καὶ οὐσιαστ. ἐντεῦθεν fteksëtár=ὁ πταίστης (καὶ παροιμία hem fteksëtár hem kavallár =καὶ φταίχτης (φταιχτάρης) καὶ καβαλλάρης, ἐπὶ τῶν πταισάντων καὶ ζητούντων ἐν τούτοις ἱκανοποίησιν).

ftír—ftírënj, ἀόρ. ftíra, μετοχ. ftírturë, ῥηματ. οὐσιαστ. të ftírturitë, μέσ. ftírem=φθείρω, καταστρέφω. Σύνηθες ἐπίσης καὶ ἐπὶ οἰκονομικῆς ἐξαντλήσεως.

Gjaraqinë - a= ἡ *γερακίνα*, τὸ *γεράκι*, ὁ ἱέραξ.

gjëtón - i, πληθ. gjëtón - të, θηλ. gjëtóne - a, ἐν χρήσει ὁμοίως καὶ ὁ τύπος gjitón - i=ὁ γείτων, ὁ πλησίον οἰκῶν.

GHambró - j καὶ ghambré - a, πληθ. ghambró-të καὶ ghambré - të =ὁ γαμβρός, ὁ σύζυγος τῆς κόρης ἢ τῆς ἀδελφῆς.

gharufaljé - a, πληθ. gharufaljé - të=ἡ γαρυφαλλιά, ὁμοίως καὶ τὸ γαρύφαλλον (τὸ ἄνθος *διάνθος*).

ghonotár - i, πληθ. ghonotárë - të=*τὸ γονατάρι*, ἤτοι στενὴ κυανόλευκος ταινία μετὰ κροσσῶν, δι᾽ ἧς περιέσφιγγον κάτωθεν τοῦ γόνατος τὴν περικνημῖδα ἐν τῇ παλαιοτέρᾳ ἐνδυμασίᾳ.

Haljkómë - a, πληθ. haljkómë - të=τὸ χάλκωμα, τὸ χαλκοῦν σκεῦος.

hamoçiládhë - a, πληθ. hamoçiládha - të = τὸ πτηνὸν *χαμοκυλάδα*.

haraí - a, πληθ. haraí - të=ἡ αὐγή, ἡ χαραυγή.

harár - i, πληθ. harárë - të=σάκκος χρήσιμος πρὸς ἐναπόθεσιν σιτηρῶν, ἐξ αἰγείων ἐρίων κατεσκευασμένος.

haré - a, πληθ. haré - të=ἡ χαρά.

hjorovólje - a, πληθ. hjorovólje - të=τὸ χε(ι)ρόβολον, ἤτοι τὸ ποσὸν τῶν σταχύων, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ περιλάβῃ ἡ χεὶρ κατὰ τὸν θερισμόν.

hjús καὶ hjúsënj, ἀόρ. hjúsa, μετοχ. hjúsurë, οὐσιαστ. të hjúsuritë, παθητ. hjúsem (χύνω)=χύνω, ἰδίᾳ ῥευστὸν μέταλλον ἐντὸς μήτρας πρὸς κατασκευὴν ἀντικειμένου τινός. Τὸ ἐπίθετον ὅμως hjitó-j

hjité - a (=χυτὸς) δὲν ἔχει τὴν προφορὰν τοῦ υ ὡς u, ὡς συμβαίνει εἰς τὸ ῥῆμα.

hjustár—hjustarënj, ἀόρ. hjustára κλπ., ἐπίσης καὶ περιφραστικῶς mbljonj hjûsta=πληρῶ δοχεῖον μέχρι τῶν χειλέων, *ξεχειλίζω*.

hri καὶ ahri, ἄκλιτον καὶ ἐν χρήσει μόνον ἐν τῇ φράσει hri çë e ka =*ἀνάγκη ποὺ τὸ ἔχει!*. Ἐκ τοῦ ἕλλην. *χρεία*.

htené - a, πληθ. htené - të=τὸ κτενιωτὸν ἐξάρτημα τοῦ ἀρότρου.

htimë - a, ὁ πληθ. htímata - të = τὸ κτῆμα, ἡ ἀγροτικὴ περιουσία (aj ka shumë htímë=*αὐτὸς ἔχει πολλὴ περιουσία*).

Ikonóm - i, θηλ. ikonóme - a (*οἰκονόμος*)=ὁ μὴ σπάταλος, ὁ ἀποταμιευτικός.

Jatri - a, πληθ. jatrí - të=τὸ ἰατρικόν, τὸ θεραπευτικὸν φάρμακον. Ἐκ τοῦ *ἰατρεία* μὲ μικρὰν ἀλλοίωσιν τῆς σημασίας.

Kaçipodhi - a, πληθ. kaçipodhí - të (κατσὴ (κακὴ)— ποδιὰ)=ἡ δυσκολία, ἡ δυσχέρεια, ἡ *ἀναποδιά*.

kalamé - a, πληθ. kalamé - të=ὁ θερισθεὶς ἀγρὸς μετὰ τῶν ὑπολειφθέντων καρφῶν καὶ ῥιζῶν τῶν σιτηρῶν, ἡ *καλαμιά*.

kalathéo, ἄκλ.=καλός, τέλειος, ὅπως πρέπει (një punë çë bënetë, préps të bënetë kalathéo=*μιὰ δουλειά, ποὺ γίνεται, πρέπει νὰ γίνεται καλή*).

kandilje - a, πληθ. kandílje - të=ἡ κανδήλα.

karfómë - a, πληθ. karfóma - të=τὸ κάρφωμα, ἡ πόρπη.

katéhj—katéhjënj, ἀόρ. katéhja, παθητ. μετοχ. katéhjurë, οὐσιαστ. të katéhjuritë (κατέχω)=βλέπω, διακρίνω.

kljíshë - a, πληθ. klíshë - të=ἡ Ἐκκλησία.

koçinápje - a, πληθ. koçinápje - të (ἐκ τοῦ πληθ. *κοκκινάπια, τὰ*)= τὸ κοκκινάπιδον, εἶδος σφαιροειδῶν μικρῶν ἀπιδίων ὡριμαζόντων κατὰ μῆνα Αὔγουστον καὶ ἐχόντων ἐξωτερικῶς χρῶμα κιτρινέρυθρον.

konísmë - a, πληθ. konísmë - të=τὸ εἰκόνισμα, ἡ εἰκὼν ἁγίου προσώπου.

konizó - j, πληθ. konizónje - të=ὁ κονυζός, τὸ φυτὸν κόνυζα.

konomis καὶ konomísënj, ἀόρ. konomísa, μετοχ. konomísurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të konomísuritë=τὸ νεοελλην. *οἰκονομῶ*, ἐξ οὗ καὶ

προέρχεται. Ἰδίᾳ=ἐξοικονομῶ, προμηθεύομαί τι. Ἐπίσης ὑπανδρεύω, ἀποκαθιστῶ, ἀλλὰ καὶ κηδεύω.

kóqe - a, πληθ. kóqe - të=ὁ κόκκος. Ὁ πληθ. kóqe - të δηλοῖ ἐπίσης καὶ τὰ κόλλυβα. Τὸ ὑποκοριστικὸν kóqezë - a=τὸ *σπυρί*, ἡ βλατίς.

koqinádhë - a, πληθ. koqinádha - të=ἔκτασις ἐδάφους ἔχουσα ἐρυθρὸν χρωματισμόν. Ἐντεῦθεν ἡ λ. καὶ ὡς τοπωνύμιον.

koqiné - a, πληθ. koqiné - të=ἀγρὸς ἢ ἔδαφος γενικῶς κοκκίνου χρώματος, ἡ *κοκκινιά*.

korrák - u, πληθ. korréqe - të=ὁ κόραξ.

korranxínë - a, πληθ. korranxína - të (κορατζίνα)=εἶδος βρωσίμου κόρακος.

kortaljéps—kortaljépsënj, ἀόρ. kortaljépsa, παθητ. μετοχ. kortaljépsurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të kortaljépsuritë, παθητ. kortaljépsem =κόπτω καθ' ὑπερβολὴν τὰ φύλλα δένδρου ἢ φυτοῦ, καὶ ἰδίᾳ ἐπὶ ζῴου τρώγω ταῦτα μέχρι τοῦ σημείου νὰ βλαβῇ εἰς μέγαν βαθμὸν τὸ φυτόν (shkuanë dhentë e kortaljépsnë arënë=*πέρασαν τὰ πρόβατα καὶ κατάφαγαν (κορτάλεψαν) τὸ χωράφι*). Ἴσως ἐκ τοῦ *κροταλεύω*, ἑρμηνευομένης τῆς τοιαύτης σημασίας τοῦ ῥήματος ἐκ τοῦ ἐλαφροῦ κρότου, ὅστις παράγεται, ὅταν τὸ φυτόν, καὶ πρὸ παντὸς ἡ χλόη, κόπτεται διὰ τοῦ στόματος ζῴου.

krratísem, μέσ., ἀόρ. u krratíshë, μετοχ. krratísurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të krratísuritë=καταλαμβάνομαι ὑπὸ παραλύσεως, ἕνεκα κοπώσεως, κρυολογήματος ἢ καὶ ἄλλης τινὸς ὀργανικῆς αἰτίας.

ksanaçuljís—ksanaçuljísënj, ἀόρ. ksanaçuljísa, ῥηματ. οὐσιαστ. të ksanaçuljísuritë, ἀμετάβτ. = παθαίνω ὑποτροπὴν τῆς νόσου, ἀσθενῶ καθ' ὑποτροπήν, *ξανακυλίζω*. Ὁ τύπος κατὰ τὸ παλαιοαθηναϊκὸν ἰδίωμα.

kseçuljás—kseçuljásënj, ἀόρ. kseçuljása, παθητ. μετοχ. kseçuljásurë, οὐσιαστ. të kseçuljásuritë=*ξεκοιλιάζω* (κατὰ τὴν προφορὰν τοῦ παλαιοαθηναϊκοῦ ἰδιώματος).

kselaftó - j, πληθ. kselaftónj - të=ὁ γνωστὸς ἀκανθώδης θάμνος ἀσπάλαθος, ἡ *ἀσπαλαθιά*.

ksenjití - a, πληθ. ksenjití - të=ἡ *ξενιτειά*.

ksenomísem, μέσ., ἀόρ. u ksenomíshë, μετοχ. ksenomísurë, οὐσιαστ. të ksenomísuritë=ἀποπλανῶμαι, ἀποξενοῦμαι ἀπό τινος, ἐγκαταλείπω, φεύγω (u ksenomís pulja e vate!=*ξενομίσθηκε ἡ κόττα καὶ πῆγε (χάθηκε)!*).

kseváljë—kseváljënj, ἀόρ. kseválja, μετοχ. kseváljturë, ῥηματ. οὐσιαστ. të kseváljturitë, μέσ. kseváljem=ἀποπερατῶ, τελειώνω, ἰδίᾳ ἐργασίαν συγκομιδῆς (s'mun'të kseváljijmë vreshtënë=*δὲν μπορούσαμε νὰ τελειώναμε τὸ ἀμπέλι*).

Laís—laísënj, ἀόρ. laísa, μετοχ. laísurë, οὐσιαστ. të laísuritë, μᾶλλον ἀπρόσωπον=λαλῶ (s' laís úte zok=*δὲν λαλεῖ οὔτε πουλί*, s' laís njeri = *δὲν λαλεῖ (δὲν ἀκούεται) ἄνθρωπος*, πρὸς δήλωσιν μεγάλης ἐρημίας).

laqísem, μέσ., ἀόρ. u laqíshë, μετοχ. laqísurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të laqísuritë (*λακίζω*)=τρέχω δρομαίως.

latréps—latrépsënj, ἀόρ. latrépsa, μετοχ. latrépsurë, ῥηματ. οὐσ. të latrépsuritë=λατρεύω, ἀκολουθῶ, πιστεύω.

ljathinj, ἀμετάβτ., ἀόρ. ljathíta, μετοχ. ljathíturë, οὐσιαστ. të ljathíturitë=λαθεύω, ἀποτυγχάνω, *δὲν πιάνω*, ἰδίᾳ ἐπὶ νεωστὶ φυτευθέντων καὶ ξηρανθέντων φυτῶν.

ljavómë - a, πληθ. ljavóma - të=τὸ λάβωμα, ἡ λαβωματιά, ἡ πληγή.

ljeftokáre - a, πληθ. ljeftokáre - të=τὸ λεπτοκάρυον, τὸ ἄλλως καλούμενον καὶ *φουντούκι* (καὶ ἀλβανιστὶ ὁμοίως fundúq - i).

ljéhrë - a, πληθ. ljéhrë - të (πρβλ. τὸ νεοελλην. *λεχρίτης*)=μηδαμινὸς ἄνθρωπος, ἀλήτης, *χαμένος*.

ljevét - i=ὁ λέβης, ὅστις καλεῖται ἄλλως ἀλβανιστὶ καὶ kusi - a.

ljiné - a, πληθ. ljiné-të=ὁ ἐκ λίνου κατεσκευασμένος σάκκος, ὁ καλούμενος ἄλλως καὶ ljinácë - a.

ljipiko - i, θηλ. ljípike - a=ὁ πένθιμος, ὁ τῆς λύπης, ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν πενθίμων καλυμμάτων τῆς κεφαλῆς, ἢ καὶ τῶν πενθίμων ἐν γένει ἐνδυμάτων (ljípiko mandílj=λύπικο μαντήλι, τὸ ἄλλως καλούμενον καὶ múrriko=μούρικο).

ljipís—ljipísënj, ἀόρ. ljipísa, μετοχ. ljipísurë, οὐσιαστ. të ljipísuritë, μέσ. ljipísem = καταλαμβάνομαι ὑπὸ οἴκτου πρός τινα, οἰκτίρω, λυποῦμαι αὐτόν. Καὶ ἐπίθ. ljipisjár - i, θηλ. ljipisjáre-a =ὁ οἰκτίρμων, ὁ φιλεύσπλαχνος, ὁ πονῶν διὰ τὴν δυστυχίαν τοῦ ἄλλου, ὁ *λυπησιάρης*.

ljipsánë - a, ὁ πληθ. ljipsánë - të σχεδὸν ἄχρηστος=τὸ λείψανον, μεταφορικῶς ὁ ὠχρός ὡς λείψανον (u verth e u bë si ljipsánë=*κιτρίνισε καὶ ἔγινε σὰν λείψανο*).

ljipsem, μέσ., ἀόρ. u ljípshë, μετοχ. ljípsurë, ῥημ. οὐσιαστ. të ljípsuritë=λείπω, ἀπουσιάζω (argháti menate ndo ljípsetë nga puna

ὁ ἐργάτης αὔριο θὰ λείψῃ ἀπὸ τὴ δουλειά)· ἐλλείπω (nga okaj ljípsenë 50 dhràme=*ἀπὸ τὴν ὀκὰ λείπουν 50 δράμια*). Ἐν γένει ὡς καὶ τὸ νεοελλην. *λείπω*.

ljitáre - a, πληθ. ljitáre - të=τὸ ἐκ μαλλίνων νημάτων πλεχθὲν σχοινίδιον, τὸ ὁποῖον χρησιμοποιεῖται διὰ τὴν περίδεσιν τῶν νηπίων.

ljithuré - a, πληθ. ljithuré - të=ὁ πλήρης χαλίκων τόπος, *ἡ λιθουριά*.

ljitróp - i, πληθ. ljitrópe - të (*λιτρόπι*, τὸ)=τὸ φυτὸν ἡλιοτρόπιον.

ljiturí - a, πληθ. ljiturí - të=ἡ λειτουργία.

ljiturís—ljiturísënj, ἀόρ. ljiturísa, μετοχ. ljiturísurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të ljiturísuritë, παθητ. ljiturísem = λειτουργῶ (μεταβατικῶς καὶ ἀμεταβάτως).

ljofít - i, πληθ. ljofít - ë=ἡ νεαρὰ ἐλαία, τὸ *λιόφυτο*.

ljómë - a, πληθ. ljómë - të (ἐκ τοῦ νεοελλην. *λειῶμα*)=ὁ κύκλος τῶν ἐστρωμένων καὶ ἁλωνιζομένων σιτηρῶν, τὸ ἄλλως καλούμενον καὶ ljëmë=ἁλώνι, ἐπὶ τῆς ἐννοίας ὄχι μόνον τοῦ περιέχοντος χώρου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐστρωμένων καὶ ἁλωνιζομένων σιτηρῶν. Ἐπίσης καὶ ἐπὶ πολτοποιήσεως (e zu kárroa nga përposh edhe e bëri ljómë =*τὸν ἔπιασε τὸ κάρρο ἀπὸ κάτω καὶ τὸν ἔκανε λειῶμα*). Τὸ ῥῆμα: ljós - ljósënj καὶ μέσ. ljósem.

ljuváth - dhi, πληθ. ljuvádhe - të=τὸ λειβάδιον, τὸ *λειβάδι*.

loghofér—loghoférënj, ἀόρ. loghoféra, μετοχ. loghofértur ë, ῥηματ. οὐσιαστ. të loghofértur itë (ἐκ τοῦ νεοελλην. *λογοφέρνω*)=ἐρίζω, φιλονικῶ.

lohjépsem, ἀόρ. u lohjépshë, μετοχ. lohjépsurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të lohjépsuritë (λοχεύομαι) μεταφορικῶς=καταλαμβάνομαι ὑπὸ πόνου τινὸς ἢ χαλαρώσεως τοῦ σώματος, ἰδίᾳ ἕνεκα ὑπερβολικῆς ἐργασίας καὶ καμάτου. Τὸ ῥῆμα συχνὸν καὶ ὡς κατάρα: u kur do lohjépsesh! moj e lohjépsurë, ἢ vre i lohjépsurë!

Magjí - a, καὶ συνηθέστερον κατὰ πληθ. magjí - të=ἡ μαγεία, τὰ μάγια· καὶ φράσις bënj magjí=κάνω μάγια.

magjistrëljë - a, πληθ. magístrëlja - të=ἡ μαγίστρα, ἡ μάγισσα.

majerí - a, πληθ. majerí - të = τὸ μαγειρευθὲν φαγητόν, καὶ ῥῆμα majeréps—majerépsënj.

mandiláç - i, πληθ. mandiléçe - të (ἐκ τοῦ νεοελλην. *μαντηλάκι* κατὰ τσιτακισμὸν τῆς καταλήξεως)=τὸ ῥινόμακτρον.

marahjásem, μέσ., ἀόρ. u marahjáshë, μετοχ. marahjásurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të marahjásuritë (ἐκ τοῦ νεοελλην. *μαραγγιάζω*)=κατα-

λαμβάνομαι ὑπὸ μαρασμοῦ, φθίνω, μαραίνομαι· κυρίως ἐπὶ φυτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἀνθρώπων καὶ ζῴων.

marámë - a, πληθ. marámë - të (*μάραμα*)=ἡ φλόγωσις τοῦ δέρματος τῶν νηπίων.

marén—marénënj, ἀόρ. maréna, μετοχ. marénurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të marénuritë, παθητ. marénem (*μαραίνω*)=κάμνω τινὰ νὰ μαρανθῇ διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ, βασκαίνω, *ματιάζω*.

martirí - a, πληθ. martirí - të (*μαρτυρία*)=ὁ μάρτυς, ὁ δυνάμενος νὰ μαρτυρήσῃ περί τινος. Καὶ φράσις: të Nëzonë martirí=*τὸν Θεὸ μάρτυρα*, πρὸς ἐπιβεβαίωσιν ὅτι τὸ λεγόμενον εἶναι ἀληθές.

maté - a, πληθ. maté - të=ἡ *ματιά*.

mazohtjár - i, θηλ. mazohtjáre - a (*μαζώνω—μαζωχτιάρης*)= ὁ μετὰ προσοχῆς περισυλλέγων, ὁ οἰκονόμος, ὁ ἀποταμιευτικός.

meré - a, πληθ. meré - të=τὸ μέρος, ἡ μεριά.

merudhí - a, καὶ medhurí - a, πληθ. —í - të=ἡ εὐάρεστος ὀσμή, τὸ ἄρωμα, ἡ *μυρωδιά*.

mesaré - a, πληθ. mesaré - të=ἡ μεταξὺ ἀμπέλων ἢ καλλιεργημένων ἀγρῶν χέρσος γῆ, ἡ *μεσαριά*.

metaní - a, metaní - të (μετάνοια)=ἡ προσκυνητικὴ μέχρι τοῦ ἐδάφους γονυκλισία ἢ ἄλλη παρομοία πρᾶξις, ἡ *μετάνοια*.

métrë - a, πληθ. métrë - të=τὸ μέτρον, ἤτοι ἡ μονὰς χωρητικότητος ἡ περιλαμβάνουσα 8 ὀκάδας ἢ 4 *μπότσας* γλεύκους. Ἡ λέξις μόνον ἐπὶ τῆς σημασίας ταύτης, ἐνῷ τὸ γαλλικὸν μέτρον καλεῖται métro - a.

mëndrë - a, πληθ. mëndra - të=ἡ μάνδρα, ὁ διὰ λιθίνου τοίχου περφραγμένος χῶρος. Ἐντεῦθεν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ὁμωνύμου χωρίου τῆς Ἀττικῆς.

miljadhé - a, καὶ midhaljé - a, πληθ. —é - të=ἡ ἀμυγδαλῆ, τὸ φυτόν, ἀλλὰ καὶ ὁ καρπός, τὸ ἀμύγδαλον.

misé - a, πληθ. misé - të=μέτρον χωρητικότητος τῶν σιτηρῶν, περιλαμβάνον 12 ὀκάδας κριθῆς καὶ 13 σίτου, ἤτοι τὸ ἥμισυ τοῦ κοιλοῦ, τὸ *μισάδι*.

misoghóm - i, ὁ πληθ. misoghóme - të μᾶλλον ἄχρηστος=σάκκος μέχρι τοῦ μέσου πεπληρωμένος, τὸ *μεσογόμι*.

mitár - i, πληθ. mitárë - të=νηματῶδες ἐξάρτημα τοῦ ἀργαλειοῦ, δι' οὗ διέρχονται καὶ κινοῦνται τὰ νήματα τοῦ στήμονος.

mnjós—mnjósënj, ἀόρ. mnjósa, παθητ. μετοχ. mnjósurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të mnjósuritë, παθητ. mnjósem=μιαίνω, μολύνω, μαγα-

ρίζω. Ἐν χρήσει ἐπίσης εἶναι καὶ τὸ ῥῆμα magharís — magharísënj. Τὸ οὐσιαστ. mnjómë - a, πληθ. mnjómë - të=μίανσις, μόλυνσις, *μαγάρισμα*.

monoklóne - a, πληθ. monklóne - të=τὸ μονόκλωνον, εἶδος ὑφαντοῦ.

mononúe - a, πληθ. mononúe - të, ὑβριστικὴ προσωνυμία τῶν γυναικῶν=ἡ μονόνους, ἡ ἔχουσα ἁπλοῦν καὶ ἀφελῆ νοῦν, ἡ ἀφελής.

Nafórë - a, (*ἀναφορὰ*)=τὸ ἀντίδωρον τῆς Ἐκκλησίας.

nderavlji - a, πληθ. nderavlj - të (σύνθετον ἐκ τοῦ ἀλβαν. ndërë - a (=θύρα) καὶ τοῦ ἑλλην. *αὐλὴ*)=ἡ αὐλόθυρα, ἡ αὐλόπορτα. Καλεῖται ἐπίσης καὶ avlopórtë - a.

njikoqirátë - a, ὁ πληθ. μᾶλλον ἄχρηστος=τὸ σύνολον τῶν σκευῶν καὶ ἀντικειμένων τοῦ οἴκου, ὁ οἶκος, τὸ νοικοκυριὸ (njikoqirátë atrándahte=*νοικοκυριὸ ἀτράνταχτο*).

njikoqirép — njikoqirépsënj, ἀόρ. njikoqirépsa, μετοχ. njikoqirépsurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të njikoqirépsuritë, μέσ. njikoqirépsem=ἀποκαθίσταμαι, νοικοκυρεύομαι.

njikoqír - i, θηλ. njikoqíre - a=ὁ κύριος τοῦ οἴκου, ὁ οἰκοδεσπότης (njikoqíri i shtëpisë=ὁ κύριος (νοικοκύρης) τοῦ σπιτιοῦ)· ὁ σύζυγος καὶ ἡ σύζυγος, ὁπότε πολλάκις λέγεται καὶ ὑποκοριστικῶς njikoqírthi im, njikoqíreza ime. Ἐπίσης ὁ οἰκονομικῶς εὐκατάστατος· τὸ δὲ θηλ. njikoqíre δηλοῖ ἐπίσης τὴν ἀφωσιωμένην καὶ ἔμπειρον περὶ τὰ οἰκιακὰ γυναῖκα. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ συχνὸν ἐν χρήσει καὶ τὸ σύνθετον kalonjikoqíre, ἀρσεν. kalonjikoqír.

nóimë - a, πληθ. nóimë - të=τὸ νεῦμα (bënj nóimë = *κάνω νόημα, νεῦμα*).

nomás—nomásënj, ἀόρ. nomása (ὀνομάζω)=λαμβάνω ὑπ' ὄψει, ὑπολογίζω, λογαριάζω. Ἰδίᾳ ἐν τῇ φράσει: nëkë nomás të Nëzonë =δὲν ὑπολογίζει (δὲν λατρεύει) τὸν Θεό.

nostimí - a, πληθ. nostimí - të=ἡ εὐάρεστος γεῦσις ἐπὶ τοῦ φαγητοῦ, ἡ χάρις ἐπὶ τῶν ἄλλων πραγμάτων, ἡ νοστιμάδα, ἡ *νοστιμιά*. Καὶ ἐπίθ. i nóstim - i, θηλ. e nóstime - a.

Ohljís—ohljísënj, ἀόρ. ohljísa, παθητ. μετοχ. ohljísurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të ohljísuritë, μέσον καὶ παθητ. ohljísem = προξενῶ ἐνόχλησιν, ἐνοχλῶ.

ohtró - j, πληθ. ohtró - të (të pljësesënë ohtrótë=*νὰ σκάσουν οἱ ἐχ-*

θροί), θηλ. ohtréshë - a, πληθ. ohtrésha - të=ὁ ἐχθρός, ὁ οὐχὶ εὐνοϊκῶς πρός τινα διακείμενος. Καὶ ῥῆμα ohtrépsem=ἐχθρεύομαι.

oljpis — oljpisënj, ἀόρ. oljpísa, μετοχ. oljpísurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të oljpísuritë=ἐλπίζω.

orgómë - a, πληθ. orgóma - të=τὸ ὄργωμα.

orgós—orgósënj, ἀόρ. orgósa, παθητ. μέτοχ. orgósurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të orgósuritë, παθητ. orgósem=ὀργώνω, ἀροτριῶ τὴν γῆν.

ormí - a, πληθ. ormí - të (ἐκ τοῦ νεοελλην. *ὁρμηνεία*—ὁρμήνεια)=διοίκησις, διαχείρισις τοῦ οἴκου (ishtë i vogëlj e s'bën për ormí= *εἶναι μικρὸς καὶ δὲν κάνει γιὰ διοίκησι*). Καὶ ormía e shtëpisë ἐπὶ τοῦ ἔχοντος τὴν διοίκησιν τοῦ οἴκου προσώπου. Ἐπίσης σημαίνει καὶ τὴν συμβουλήν, ὁπότε ὁ πληθ. ἀκούεται καὶ orminí-të.

orminéps — orminépsënj, ἀόρ. orminépsa, μετοχ. orminépsurë, ῥηματ. οὐσ. të orminépsuritë=συμβουλεύω, νουθετῶ, *ὁρμηνεύω*.

Paghúrë - a, πληθ. paghúrëra - të=τὸ ψῦχος, ἡ *παγωγιά*.

palathúre - a, καὶ paljethíre - a, πληθ. palathùre - të καὶ paljethíre -të=τὸ παράθυρον.

panoghóm - i, ὁ πληθ. panoghóme - të μᾶλλον ἄχρηστος = σάκκος πεπληρωμένος ἕως ἐπάνω.

parahármë - a, πληθ. parahármë - të=ὁ χάσκων, ὁ βλάξ· ὡς ὕβρις.

paraljás—paraljásënj, ἀόρ. paraljása, μετοχ. paraljásurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të paraljásuritë, ἡ μετὰ τὸ τέλος τῆς συγκομιδῆς ἐγκατάλειψις εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ κοινοῦ ἀγρῶν ἢ δένδρων. Τὸ μέσ. paraljásem=παθαίνω σύγχυσιν τῶν φρενῶν.

paramoní - a, ὁ πληθ. paramoní - të ἄχρηστος=ἡ παραμονή, ἡ προηγουμένη ἐπισήμου τινὸς ἡμέρας ἢ ἑορτῆς.

paradhéks—paradhéksënj καὶ μέσ. paradhéksem (παραδέχομαι), σχηματίζεται ὡς καὶ τὸ ἁπλοῦν dhéks—dhéksem = παραδέχομαι.

parádhis - i, μόνον ἐν τῷ ἑν., καὶ ἰδίᾳ ἐν τῇ εὐχῇ kaljí parádhis= *καλὸν παράδεισο*. Λέγεται εἰς τοὺς γέροντας ὁμοῦ καὶ ἐν συνεχείᾳ μετὰ τῆς ἄλλης εὐχῆς: kaljí psihjí.

paradhós—paradhósënj, ἀόρ. paradhósa, μετοχ. paradhósurë, ῥημ. οὐσιαστ. të poradhósuritë=παραδίδω. Τό μέσ. paradhósem= καταλαμβάνομαι ὑπὸ κοπώσεως, κουράζομαι (u ljothshë u paradhóshë=*κουράστηκα, παραδόθηκα*).

paramíthezë - a, πληθ. paramíthezë - të=τὸ παραμύθι, τὸ ἀλλαχοῦ καλούμενον pulárezë - a.

paraponépsem, ἀόρ. u paraponépshë, paraponépsurë, të paraponépsurítë=παραπονοῦμαι, *παραπονεύομαι*. Ἐντεῦθεν καὶ paraponjár-i θηλ. paraponjáre - a=ὁ παραπονιάρης.

paraponí - a, πληθ. paraponí - të=τὸ παράπονον.

parighorí - a, πληθ. parighorí - të=ἡ παρηγορία. Καὶ ῥῆμα parighorís, μέσ. parighorísem.

pastrónj, ἀόρ. pastróva, μετοχ. pastrúarë, οὐσιαστ. të pastrúaritë, παθητ. pastrónem=καθαρίζω, τὸ νεοελλην. *παστρεύω*.

pedhéps—pedhépsënj, ἀόρ. pedhépsa, παθητ. μετοχ. pedhépsurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të pedhépsuritë, παθητ. pedhépsem = ταλαιπωρῶ, βασανίζω, παιδεύω.

peljistér - i, πληθ. peljistérë - të=ἡ περιστερά, τὸ περιστέρι.

perifaní - a, πληθ. perifaní - të=ἡ ὑπερηφάνεια. Καὶ ἐπίθ. perífan - i, θηλ. perífane - a=ὁ ὑπερήφανος. Τὸ ῥῆμα: perifanépsem=ὑπερηφανεύομαι.

perikómë - a, πληθ. perikóma - të=τὸ πρόσφορον, ὁ κυκλοτερὴς ἄρτος ὁ προσφερόμενος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τὴν λειτουργίαν, ὁμοίως καὶ οἱ μικροὶ ἄρτοι τῶν μνημοσύνων οἱ διανεμόμενοι εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ γνωστούς.

pikás—pikásënj, ἀόρ. pikása, μετοχ. pikásurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të pikásuritë (*ἀπεικάζω*)=προμαντεύω, προβλέπω, προνοῶ.

pináq - i, πληθ. pináqe - të=τὸ κοιλὸν ὡς μέτρον τῶν σιτηρῶν.

pírg - u, πληθ. pírgje - të=ὁ πύργος, καὶ ἰδίᾳ ἀνώγειον τετραγωνικὸν δωμάτιον μὲ τετρακλινῆ στέγην, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνέρχεται τις διὰ λιθίνης κλίμακος. Τὰ τοιαῦτα οἰκήματα ἦσαν τοῦ συρμοῦ παλαιότερον ἐν Ἀττικῇ. Συνήθης πρὸς δήλωσιν αὐτῶν εἶναι καὶ ὁ ὑποκοριστικὸς τύπος pirghópul - i=πυργόπουλο. Ἐκ τῆς λέξεως καὶ τὸ τοπωνύμιον. Pirghárth - i (*Φουρίκης* ἐν *Ἀθηνᾶς* τόμ. ΜΑ' (1929) σελ. 93).

pitidhjár - i, ἐπίθ., θηλ. pitidhjáre - a=ὁ περιποιούμενος ἑαυτόν, ὁ φιλόκαλος. Ἐπίσης ὁ φίλεργος καὶ οἰκονόμος. Καὶ κατὰ ὑποκοριστικὸν τύπον pitidhjárth - i, θηλ. pitidhjárezë - a, ἰδίᾳ ὡς ἀναφώνησις εἰς τὰ μοιρολόγια (pitidhjárthi im!).

pitídhjo - j, ἐπίθ., θηλ. pitídhje - a (ἐπιτήδειος)=ὁ κατάλληλος, ὁ ἐπιτήδειος πρὸς ὡρισμένην ἐργασίαν· ἐπὶ ἀντικειμένων ὁ κομψός, ὁ ὡραῖος. Ἡ σημασία τοῦ δυναμένου διὰ τῆς ἀπατηλῆς εὐφυΐας του καὶ τῶν πλαγίων μέσων νὰ κατορθώσῃ τι, τὴν ὁποίαν ἔχει τὸ ἐπίθετον ἐν τῇ νεοελληνικῇ, δὲν ὑπάρχει ἐν τῷ ἐξαλβανισθέντι pi-

tídhjo. Ὅταν τοιαύτη ἔννοια πρόκηται νὰ δηλωθῇ, χρησιμοποιεῖται ὁ τύπος epitídhio (ishtë një epitídhio aj! = *εἶναι ἕνας ἐπιτήδειος αὐτός!*).

platé - a, πληθ. platé - të=ἡ πλατεῖα.

pljanéps—pljanépsënj, ἀόρ. pljanépsa, παθητ. μετοχ. pljanépsurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të pljanépsuritë, παθητ. pljanépsem=πλανῶ, ἀποπλανῶ, ἀπατῶ, πλανεύω.

podhariké - a, πληθ. podhariké - të=τὰ ποδαρικὰ (ἐξάρτημα τοῦ ἀργαλειοῦ).

portáçe - a, πληθ. portáçe - të=ἡ μικρὰ θύρα, ἡ θυρίς, τὸ παράθυρον. Ἴσως ἐκ τοῦ πληθ. τὰ *πορτάκια* κατὰ τσιτακισμόν.

progjíks—progjíksënj (*προγκίζω*)=ἀποδιώκω διὰ φωνῶν, ἰδίᾳ ζῷα, ἢ ἀποδοκιμάζω μετὰ θορύβου ἐπὶ ἀνθρώπων.

proimádhe - a, πληθ. proimádhe - të=ἡ πρωιμάδα, ἤτοι ποικιλία σταφυλῶν ὡριμαζουσῶν ἐνωρίτερον τῶν ἄλλων.

proksení - a, πληθ. proksení - të=ἡ *προξενειά*, ἡ μεσιτεία πρὸς σύναψιν συνοικεσίου ἢ ἀγορὰν πράγματός τινος. Τὸ ῥῆμα proksenéps - ënj=προξενεύω καὶ οὐσιαστ. proksenét - i, θηλ. proksenéte - a=ὁ προξενητής.

prokopí - a, πληθ. prokopí - të=ἡ *προκοπή*, ἡ ἐν παντὶ πρόοδος καὶ ἐν τῇ ὑγείᾳ προσέτι. Πρβλ. π.χ. Ki djalji s' na ka prokopí = τοῦτο τὸ παιδὶ δὲν μᾶς ἔχει προκοπή.

prokóps—prokópsënj, ἀόρ. prokópsa, μετοχ. prokópsurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të prokópsuritë, ἐνίοτε καὶ ὡς μέσ. prokópsem=προκόπτω εὐδοκιμῶ, προοδεύω.

prosopí - a, πληθ. prosopí - të=τὸ πρόσωπον, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ, ἀλλὰ καὶ ἡ προσωπικότης, π.χ. një prosopí e madhe=μία μεγάλη προσωπικότης (*ἕνα μεγάλο πρόσωπο*).

psómëzë - a, πληθ. psómëzë - të καὶ psómazë - të=τὸ περίαπτον, τὸ φυλακτόν, ἰδίᾳ τὸ ἐκ τοῦ ἄρτου τῆς ἱερᾶς Προθέσεως κατασκευαζόμενον. Ἐκ τῆς λέξ. *ὕψωμα*.

Qaramídhe - a, πληθ. qaramídhe - të=ἡ κέραμος. ἡ κεραμίς, τὸ *κεραμίδι*.

qefaljakó - j, θηλ. qefaljaké - a, ἐπίθ. (*κεφαλιακὸς*)=ἐχέφρων, συνετός, μυαλωμένος. Συχνὸν ἐν τῇ περιφράσει njeri qefaljakó, grua qefaljaké=ἄνθρωπος μυαλωμένος, γυναίκα μυαλωμένη.

qëndímë - a, πληθ. qëndíma - të. Ἐπίσης ὅμως καὶ qëndí - a, πληθ.

qëndí - të=τὸ κέντημα, τὸ διὰ νήματος ἐπὶ ὑφάσματος ποίκιλμα, καὶ κατ' ἐπέκτασιν οἱονδήποτε ποίκιλμα καὶ ἐπὶ ἄλλων προσέτι ἀντικειμένων.

qëndís=qëndísënj, ἀόρ. qëndísa, παθητ. μετοχ. qëndísure, ῥηματ. οὐσιαστ. të qëndísuritë, παθητ. qëndísem=κεντῶ, κατασκευάζω ἐπὶ ὑφάσματος ποικίλματα διὰ νήματος καὶ βελόνης, *κεντάω*. Τὸ ῥῆμα ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ἐπὶ τῆς σημασίας ταύτης.

qilji - a, πληθ. qiljí - të=τὸ κελλίον, τὸ *κελλί*. Ἰδίᾳ τὰ πλησίον ἐρημοκκλησίων ἐπιμήκη ὑπόστεγα, ἅτινα ἐπὶ τῆς προσόψεως φέρουν πλείονα θυροειδῆ ἀνοίγματα.

qindinéps — qindinépsënj, ἀόρ. qindinépsa, μετοχ. qindinépsurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të qindinépsuritë, ἀμετάβ.=κινδυνεύω. Ἐν χρήσει καὶ τὸ οὐσιαστ. qíndino - j.

qirás — qirásënj, ἀόρ. qirása, μετοχ. qirásure, ῥηματ. οὐσιαστ. të qirásuritë, ἐν χρήσει ὁμοίως καὶ qerás - qerásënj κλπ.=κερνῶ, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ, ἤτοι προσφέρω ἐντὸς ποτηρίου ποτὸν καὶ κατ' ἐπέκτασιν τῆς σημασίας προσφέρω δῶρα εἴς τινα, καί ἰδίᾳ χρήματα εἰς τὴν νύμφην ἢ τὸν γαμβρὸν κατὰ τοὺς ἀρραβῶνας ἢ τὸν γάμον, ὡς ἦτο παλαιότερον συνήθεια νὰ γίνεται ὑπὸ τῶν προσκεκλημένων συγγενῶν (συμπεθέρων). Ἐντεῦθεν καὶ τὸ κατὰ πληθυντικὸν οὐσιαστικὸν qirásmë - të = τὰ κεράσματα, ἤτοι τὰ χρήματα τὰ συλλεγέντα κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν ἀρραβώνων ἢ τοῦ γάμου ἐκ τῶν φιλοδωρημάτων τῶν προσκεκλημένων.

qúrt - i, πληθ. qúrte - të=ὁ ἐκ σύρματος πεπλεγμένος ἁλιευτικὸς κάλαθος ἢ καὶ ἡ συρματίνη μυάγρα, ὁ *κιοῦρτος* (κύρτος).

Rahjokokaljé - a, πληθ. rahjokokaljé - të = ἡ σπονδυλικὴ στήλη, ἡ *ῥαχιοκοκκαλιά*.

rathimí - a, ὁ πληθ. rathimí - të σπάνιος=ἡ λιποθυμία (më vjen rathimí=*μοῦ ἔρχεται λιποθυμία*).

rathimís—rathimísënj, ἀόρ. rathimísa, μετοχ. rathimísurë ῥηματ. οὐσιαστ. të rathimísuritë (*ἀραθυμῶ*)=λιποθυμῶ, καταλαμβάνομαι ὑπὸ λιποθυμίας, καὶ μεταβατ. ἐπὶ τῶν φυτῶν, ὅταν ξηραίνωνται τὰ ἄνθη ἢ οἱ μόλις σχηματιζόμενοι καρποί των (ljejmóna i rathimísi tuti ljuljetë=*ἡ λεϊμονιὰ τὰ λιποθύμησε ὅλα τὰ λουλούδια, τῆς λεϊμονιᾶς* δηλ. *ξεράθηκαν ὅλα τὰ λουλούδια*).

rréps=rrépsënj, ἀόρ. rrépsa, μετοχ. rrépsurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të

rrépsuritë=δυστυχῶ, πεινῶ, *ῥεύω*, janë të rrépsurë për një copë mbukë=*ἔχουν ῥέψει γιὰ ἕνα κομμάτι ψωμί.*

rrimáks—rrimáksënj, ἀόρ. rrimáksa, μετοχ. rrimáksurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të rrimáksuritë, μέσ. rrimáksem=ἐρημάζω, καταστρέφω, (ulin jtë i rrimáksi era=*τὶς ἐλιὲς τὶς ῥήμαξε ὁ ἀέρας*). Τὸ μέσ.= ἐρημοῦμαι (u rrimáksnë shtëpítë=*ῥήμαξαν τὰ σπίτια*).

Sajáçe - a, πληθ. sajáçe - të (*σαγιάκι*)=χονδρὸν μάλλινον ὕφασμα, ἐξ οὗ κατασκευάζονται οἱ ἀνδρικοὶ καὶ γυναικεῖοι ἐπενδύται (σιγούνες).

sakoljévë - a, πληθ. sakoljéva - të (σακκολαίφη - σακκολέβα)=σάκκος, ἐξ ἐρίου προβάτου κατεσκευασμένος, χρήσιμος διὰ τὴν ἐναπόθεσιν ἀλεύρου.

shimadhjakó - j, θηλ. shimadhjaké - a=ὁ ἔχων σωματικόν τι ἐλάττωμα, ὥστε νὰ διακρίνεται τῶν ἄλλων, ὁ *σημαδιακὸς* καὶ γενικῶς ὁ κακός. Λέγεται ὡς ὕβρις.

shqepí - a, πληθ. shqepí - të=ἡ σκέπη τῆς οἰκίας, ἡ στέγη.

sidhrostí - a, πληθ. sidhrostí - të=ἡ *σιδηροστιά*, ἤτοι ὁ σιδηροῦς τρίπους, ἐφ' οὗ στηρίζεται ἡ χύτρα ἄνωθεν τῆς πυρᾶς.

siís — siísënj, ἀόρ. siísa, μετοχ. siísurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të siísuritë, μέσ. siísem=συγχίζω τινά, στενοχωρῶ, ταράττω ψυχικῶς. Καὶ οὐσιαστ. síis - i=ἡ συγχισις, ἡ ψυχικὴ ταραχή.

siloí - a, πληθ. siloí - të=ἡ ἐπίμονος καὶ ἀπερίσπαστος σκέψις, ἡ *συλλογὴ* (më hëngër siloía=*μ' ἔφαγε ἡ συλλογή*).

siloísem μέσ., ἀόρ. u siloíshë, μετοχ. siloísurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të siloísuritë=συλλογίζομαι, κάθημαι σκεπτικός.

siráth - dhi πληθ. sirádhe - të=τὸ σειράδιον, ἤτοι κορδόνιον ἐκ μαλλίνου νήματος ἐπιρραπτόμενον κατὰ τὸ κράσπεδον τῶν ἀνδρικῶν καὶ γυναικείων ἐπενδυτῶν (σιγουνιῶν).

siródhrom - i καὶ sidheródhrom - i=ὁ σιδηρόδρομος.

sklaví - a, πληθ. sklaví - të=ἡ δουλεία, ἡ σκλαβιά. Καὶ ἐπίθ. sklávi, θηλ. sklávë - a=ὁ σκλάβος.

skoqás—skoqásënj, ἀόρ. skoqása, μετοχ. skoqásurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të skoqásuritë, μέσ. skoqásem (ἐκ τοῦ νεοελλ. *ξεκουκιάζω*) = ἐκκοκκίζω, ἀπελευθερῶ τοὺς κόκκους ἀπὸ τοῦ περιβάλλοντος αὐτοὺς λεπύρου.

skotíth - dhi, πληθ. μᾶλλον ἄχρηστος skotídhe - të (ἐκ τοῦ νεοελλην. *σκοτίδι*)=τὸ σκότος, τὸ *σκοτάδι*.

skroçís—skroçísënj, ἀόρ. skroçísa, μετοχ. skroçísurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të skroçísuritë=(ἐ)ξορκίζω, ἐνεργῶ διὰ μαγικῶν μέσων.

skroçismé - a, πληθ. skroçismé - të=ὁ (ἐ)ξορκισμός, τὸ *ξόρκι*.

skuljídhe - a, πληθ. skuljídhe - të=τὸ δεμάτιον τῆς βρίζης (σικάλεως).

sokófe - a, πληθ. sokófe - të=χονδρὸν μάλλινον ὕφασμα.

spingár - i, πληθ. spingárë - të=τὸ πτηνὸν σπῖνος.

spurík - u, πληθ. spuríq - të=τὸ στρουθίον, ὁ *σπουργίτης*.

squná - j, πληθ. squná - të=ὁ σχοινᾶς, ὁ σχοινοποιὸς (κατὰ τὴν παλαιοαθηναϊκὴν προφοράν).

stavár - i, πληθ. stavárë - të=τὸ στέλεχος τοῦ ἀρότρου, ὁ ἱστοβοεύς.

stéfan - i, πληθ. stéfana - të=ὁ στέφανος· ὁ πληθ. ἀριθ. ἐπὶ τῆς ἐννοίας ἰδίᾳ τῶν στεφάνων τοῦ γάμου.

straqósem, μόνον ὡς ἀπρόσωπον, ἀόρ. u straqós, μετοχ. straqósurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të straqósuritë (*ὀστρακώνομαι*). Ἐπὶ τῆς σκληρύνσεως τῆς συμβαινούσης εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῶν ἀγρῶν, ὅταν εὐθὺς μετὰ τὴν καλλιέργειαν καὶ τὴν σποράν βρέξῃ, ὁπότε εἶναι δύσκολον νὰ διαπεράσουν τὸ δημιουργηθὲν σκληρὸν ἐπίστρωμα τὰ ἐγκλειόμενα ἐν τῇ γῇ σπέρματα.

stravajtó - j, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ κατὰ παρασυσχετικὸν ἀναγραμματισμὸν=ὁ σταυραετὸς (*στραβαϊτός*). Ὁ πληθ. stravajtónj - të καὶ stravajtónje - të.

stréksem, μᾶλλον ἀπρόσωπον, μετοχ. stréksurë, οὐσιαστ. të stréksuritë (ἐκ τοῦ στέργομαι — στρέγομαι) = εἰσακούομαι (aj çë do të thotë i stréksetë = αὐτὸς ὅ,τι καὶ ἂν ᾽πῇ εἰσακούεται, ἢ i stréksetë kuvéndi=*τοῦ εἰσακούεται ὁ λόγος* κλπ.).

Tagjí - a, πληθ. tagjí - të=ἡ ταγή, ἡ εἰς τὰ ζῷα διδομένη τροφή, ἰδίᾳ ἡ ἐκ κριθῆς ἢ ἄλλου καρποῦ συγκειμένη.

tagjís — tagjísënj, ἀόρ. tagjísa, μετοχ. tagjísurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të tagjísuritë = ταγίζω, δίδω τροφήν, ἰδίᾳ εἰς τὰ πτηνά, π. χ. tagjís puljatë = ταγίζω τὶς κόττες), ἐνῷ ἐπὶ τῶν ζῴων συνηθέστερον εἶναι τὸ ῥῆμα grazjdonj (ἐκ τοῦ οὐσιαστ. grazjd - i = φάτνη, *παχνί*).

táks — táksënj, ἀόρ. táksa, μετοχ. táksurë, οὐσιαστ. të táksuritë=ὡς καὶ τὸ νεοελλην. *τάζω*, ὑπόσχομαι νὰ δώσω, π.χ. i táksi njëzet rrëzë ulinj e dhjetë pináq ara = *τοῦ ἔταξε εἴκοσι ῥίζες ἐλιές καὶ δέκα κιλὰ χωράφια*, συνήθης φράσις πρὸς δήλωσιν τῆς

προικός, τὴν ὁποίαν ὑπόσχεται ὁ πενθερὸς εἰς τὸν ὑποψήφιον γαμβρόν. Μέσ. táksem (u táks kologhré=τάχθηκε καλογριά).

thaljé - a, πληθ. thaljé - të = ὁ κοπτόμενος κλάδος τῆς ἐλαίας κατὰ τὸν καθαρισμὸν αὐτῆς, ἡ *θαλλιά*, ἥτις χρησιμοποιεῖται καὶ ὡς τροφὴ τῶν οἰκοσίτων αἰγοπροβάτων.

thanatí - a, πληθ. thanatí - të=ὁ θάνατος.

tharapaí - a, ὁ πληθ. tharapaí - të σχεδὸν ἄχρηστος = ἡ θεραπεία (s' ka tharapaí=*δὲν ἔχει θεραπεία, δὲν ἔχει γιατρικό*).

theljímë - a, συνηθέστ. ὁ πληθ. theljímë - të (θέλημα)=τὰ χρήσιμα οἰκιακὰ σκεύη, τὰ ἄλλως καλούμενα καὶ anahrí - të.

thiljé - a, πληθ. thiljé - të= ἡ θηλειά, ὁ βρόγχος.

thimáre - a, πληθ. thimáre - të=τὸ σάρωθρον.

thimjámë - a, ὁ πληθ. μᾶλλον ἄχρηστος (*θυμίαμα*)=τὸ θυμίαμα, ὁ λιβανωτός, τὸ λιβάνι.

thimjatís—thimjatísënj, ἀόρ. thimjatísa, μετοχ. thimjatísurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të thimjatísuritë, μέσ. thimjatísem=θυμιατίζω.

thimoné - a, πληθ. thimoné - të (*θημονιά*)=ὁ σωρός ὁ σχηματιζόμενος διὰ τῆς συμμετρικῆς διατάξεως τῶν δεματίων τῶν θερισθέντων σιτηρῶν.

thjákë - a, πληθ. thjáka - të=ἡ θεία, ἡ ἀδελφή, ἐξαδέλφη ἢ συγγενὴς γενικῶς τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρός. Ἐπίσης τίτλος προσφωνήσεως τῶν πρεσβυτέρων γυναικῶν ὑπὸ προσώπων νεωτέρας ἡλικίας. Τὸ θεῖος λέγεται mbarmbáç - i (*μπάρμπας - μπαρμπάκι*).

thrasqé - a,=ὁ δυτικὸς ἄνεμος, ἡ *θρασκιά*.

throfí - a, ὁ πληθ. throfí - të σπάνιος (*θροφὴ*) = ἡ τροφή, τό φαγητόν, ἰδίᾳ τῶν ζῴων.

tíksem, ἀόρ. u tíkshë, μετοχ. tíksurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të tíksuritë, μέσ. (*τήκομαι*)=ἀδυνατίζω, ἰσχναίνω.

travihtó - j, πληθ. travihtá - të=τὰ σχοινία ἢ αἱ ἁλύσεις, τὰ ὁποῖα, προσαρμοζόμενα ἐπὶ τῶν ζῴων, χρησιμεύουν, διὰ νὰ σύρεται τὸ ἄροτρον ἢ καὶ τὸ ἕλκηθρον κατὰ τὸν ἁλωνισμόν.

Vagjélj - i,=τὸ Εὐαγγέλιον, μόνον ἐν τῷ ὅρκῳ: për Vagjélj çë puthmë sot=*μὰ τὸ Εὐαγγέλιο, ποὺ φιλήσαμε σήμερα*. Εἰς τὰς λοιπὰς περιπτώσεις λέγεται Evagjéljio - j.

varé - a, ὁ πληθ. varé - të σπάνιος (*βαρέα - βαρεῖα - βαρειὰ*)=ὀγκώδης σιδηρᾶ σφῦρα κατάλληλος διὰ τὴν θραῦσιν τῶν λίθων.

varélje - a, πληθ. varélje - të=τὸ βυτίον, τὸ βαρέλι, τὸ ἄλλως καλού-

μενον ἀλβανιστὶ καὶ but - i. Ὑποκοριστ. varéljezë - a καὶ vareláke - a.

varigumísem, μέσ., ἀόρ. u varigumíshë, μετοχ. varigumísurë, ῥημ. οὐσιαστ. të varigumísuritë=δυσανασχετῶ, δυσφορῶ ἐναντίον τινὸς (mos u varigumís djaljit=*μὴν ἀγανακτῇς κατὰ τοῦ παιδιοῦ*). Ἐκ τοῦ νεοελλην. *βαρυγγωμίζω* (*βαρυγνωμῶ*) κατὰ προφορὰν τοῦ *ω* εἰς *ου* (*βαρυγγουμίζω*).

vasiljé - a, πληθ. vasiljé - të = ὁ βασιλεύς, ὁ *βασιλέας*. Τὸ θηλ. vasíljisë - a.

vasílë - a, πληθ. vasíla - të=ἡ βασιλόπιττα.

voré - a, ὁ πληθ. voré - të σπάνιος=ὁ βόρειος ἄνεμος, ὁ βορέας, ὁ βοριᾶς.

vrahjónë - a, πληθ. vrahjóna - të=τὸ περιβραχιόνιον, τὸ βραχιόλι.

vrethiça - të, ἐν χρήσει κατά πληθ. μόνον καὶ μετὰ τοῦ ἕλλην. ἄρθρου *τά*, τά vrethíça - të=ἡ ἀμοιβὴ ἡ διδομένη διὰ τὴν εὕρεσιν ἀπολεσθέντος ἀντικειμένου, τὰ *βρεθίκια* (i qali prámënë e muar tá vrethíçatë=*τοῦ πῆγε τὸ πρᾶγμα καὶ πῆρε τὰ βρεθίκια*).

vrráh - u, πληθ. vrrëhjë - të=ὁ βράχος.

vulji - a, πληθ. vulji - të (βουλὴ)=σκέψις, ἀπόφασις.

vuljisem, μέσ., ἀόρ. u vuljíshë, μετοχ. vuljísurë, ῥηματ. οὐσιαστ. të vuljísuritë=βουλεύομαι, σκέπτομαι, ἀποφασίζω.

Zevjít - i, πληθ. zevjít - ë (ζευγίτης)=ὁ καλλιεργῶν τὴν γῆν, ὁ γεωργός.

ziljí - a,[1] πληθ. ziljí - të=ἡ ζηλοτυπία, ἡ ζήλεια. Λέγεται καὶ zíljë - a.

zituljár - i, καὶ zutuljár - i, πληθ. zituljárë - të = ὁ ἐπαίτης, ὁ ζητιάνος.

zoís—zoísënj, ἀόρ. zoísa, παθητ. μετοχ. zoísurë, ῥημ. οὐσιαστ. të zoísuritë, παθητ. zoísem=ἀναζωογονῶ, κάνω νὰ συνέλθῃ, ἰδίᾳ ἐπὶ φυτῶν μαρανθέντων καὶ ἀναζωογονουμένων διὰ τῆς ἀρδεύσεως.[2]

---

[1] Σημειωτέον ὅτι εἰς τὰ λήγοντα εἰς *—éa* καὶ *—ía* οὐσιαστικά, ὡς καὶ εἰς τὰ εἰς—*ea* τὰ τονιζόμενα πέραν τῆς παραληγούσης, ἐνίοτε ἡ κατάληξις *a* ἀκούεται διὰ τῆς προσθήκης τοῦ ἡμιφώνου *j* ὡς *ja*, π.χ. haraí-ja, ljiturí-ja, meréja, kóqe-ja κλπ.

[2] Κατὰ τὴν λεξικογραφικὴν κατάταξιν τοῦ παρατιθεμένου ἐνταῦθα ὑλικοῦ αἱ λέξεις αἱ ἀρχόμεναι ἐκ hj, lj, nj, rr, sh καὶ th δὲν ἀπετέλεσαν χωριστὰς κατηγορίας, ἀλλ' ἔλαβον τὴν οἰκείαν θέσιν εἰς τὴν ὁμάδα τοῦ ἀρχικοῦ γράμματος.

Γ' ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Περὶ τῶν νόμων καὶ τῶν κανόνων ἐν γένει, συμφώνως πρὸς τοὺς ὁποίους ἐγένετο ἡ πρόσληψις τῶν διαφόρων ὁμάδων τῶν ἑλληνικῶν λέξεων εἰς τὴν ἀλβανικήν, ἐπαρκῶς διέλαβεν ὁ Φουρίκης.[1] Προσθέτω μόνον τὴν παρατήρησιν ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν λέξεων τούτων ἔπαθον διαφόρους μεταπλασμοὺς εἴτε διὰ συντμήσεως εἴτε δι' ἁπλοποιήσεως ἢ καὶ διὰ μετατροπῆς ὡρισμένων συμφωνικῶν συμπλεγμάτων, ὡς ἐπέβαλλεν ἡ τραχεῖα καὶ σύντομος εἰς τὴν ἐκφώνησιν προφορὰ τῆς ἀλβανικῆς, πρβλ. λ. χ. τὰ παραδείγματα: apofastís, beljimakarúne - a, dhjopiís, konomís, nafórë - a, pikás, skroçismé - a, siródhrom - i κλπ.

Περαιτέρω ἀσχολούμενος ὁ Φουρίκης μὲ τὸν χρόνον τῆς ἐπιδράσεως τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἐπὶ τοῦ ἀλβανικοῦ ἰδιώματος τῆς Ἀττικῆς ὀρθῶς ὑπεστήριξεν ὅτι αὕτη εἶχεν ἀρχίσει πολὺ πρὸ τῆς καθόδου τῶν Ἀλβανῶν εἰς τὴν νότιον Ἑλλάδα, ὅτε ἀκόμη εὑρίσκοντο εἰς τὴν ἐν Ἀλβανίᾳ κοιτίδα των. Καὶ ἀποδεικνύει τὴν ἄποψιν ταύτην κατὰ τρόπον ἀναμφισβήτητον διὰ τῆς παραθέσεως πλουσίου καταλόγου ἑλληνικῶν λέξεων συνήθων ἐν τῷ ἀλβανικῷ ἰδιώματι τῆς κάτω Ἰταλίας καὶ Σικελίας, αἵτινες ἔχουν μεγάλην ἀναλογίαν καὶ ὁμοιότητα πρὸς τὰς ἑλληνικὰς λέξεις τῶν ἀλβανοφώνων τῆς Ἀττικῆς.[2] Συνάγεται οὕτω ἐκ τῆς ὁμοιότητος ταύτης ὅτι αἱ λέξεις αἱ ἀπαντῶσαι εἰς τὰ δύο ἰδιώματα εἰσήχθησαν εἰς τὴν ἀλβανικὴν σχετικῶς ἐνωρὶς καὶ προτοῦ τὸ ἀλβανικὸν στοιχεῖον τῶν ἐν λόγῳ μερῶν, τῆς Ἀττικῆς καὶ τῆς νοτίου Ἰταλίας, ἀπομακρυνθῇ ἐκ τῆς ἀρχικῆς του κοιτίδος, διὰ νὰ ἐγκατασταθῇ εἰς τὰς νέας πατρίδας του.

Ἡ ἐπίδρασις δὲ αὕτη τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ γενικώτερον πολιτισμοῦ ἐπὶ τῶν Ἀλβανῶν, καὶ μάλιστα τῶν κατοίκων τῆς νοτίου Ἀλβανίας, ἥτις ἐγειτόνευε πρὸς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐκ τῆς ὁποίας ὡρμήθησαν τὰ πρὸς νότον μεταναστευτικὰ ῥεύματα τῶν Ἀλβανῶν, εἶχεν ἀρχίσει ἤδη ἀπὸ τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς. Μαρτυροῦν τοῦτο, πλὴν ἄλλων, καὶ πολλαὶ παλαιαὶ λέξεις, ἀπαντῶσαι σήμερον εἰς τὴν ἀλβανικὴν γλῶσσαν ἢ καὶ εἰς τὰ ἐν Ἑλλάδι ὁμιλούμενα ἀλβανικὰ ἰδιώ-

---

[1] *Ἀθηνᾶ*, τόμ. ΜΕ' σελ. 138 κέ.

[2] *Ἀθηνᾶ*, τόμ. ΜΕ' σελ. 170 κέ.

ματα, τινὲς τῶν ὁποίων μάλιστα δὲν διεσώθησαν εἰς τὴν νεωτέραν ἑλληνικήν.

Δυνάμεθα δὲ νὰ εἴπωμεν ὅτι οἱ Ἀλβανοὶ κατερχόμενοι εἰς τὴν Ἑλλάδα δὲν ἦσαν τελείως ξένοι πρὸς τὸν ἑλληνικὸν πολιτισμόν, ἀλλ' ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν ἱκανὰ στοιχεῖα αὐτοῦ,[1] τὰ ὁποῖα, ὡς εἶναι ἑπόμενον, ἐκαλλιέργησαν καὶ ηὔξησαν διὰ τῆς προσλήψεως καὶ ἄλλων ἀκόμη μετὰ τὴν ἐνταῦθα ἐγκατάστασίν των. Τὰ στοιχεῖα δὲ ταῦτα ὤφειλον ὄχι μόνον εἰς τὰς ποικίλας σχέσεις, τὰς ὁποίας ἦτο φυσικὸν νὰ δημιουργῇ ἡ μεταξὺ τῶν δύο λαῶν μακρὰ γειτονία, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν κοινὴν θρησκείαν καὶ τὴν ἰσχυρὰν ἐν γένει ἐπίδρασιν τῆς Ἐκκλησίας. Ἱκαναὶ δὲ καὶ ἐν τῷ δημοσιευομένῳ γλωσσαρίῳ εἶναι αἱ ἐκκλησιαστικαὶ λέξεις.

Σημειωτέον ὅτι ἀρχαῖα ἑλληνικὰ στοιχεῖα δὲν ἔχουν ἐξακριβωθῆ ἐν τῇ ἀλβανικῇ. Αἱ λέξεις, τὰς ὁποίας παραθέτει ὁ G. Meyer ὡς ἀρχαίας ἑλληνικὰς ἐν τέλει τοῦ λεξικοῦ του,[2] δέν θεωρῶ πιθανὸν ὅτι εἶναι τοιαῦται. Αἱ λέξεις αὗται, ὅπως καὶ πολλὰ ἄλλα γλωσσικὰ στοιχεῖα τῆς σημερινῆς ἀλβανικῆς, ἅτινα εἶναι κοινὰ καὶ εἰς ἄλλας ἰνδοευρωπαϊκὰς γλώσσας, πρέπει νὰ θεωρηθοῦν μᾶλλον ὡς κατάλοιπα τῆς παλαιοτάτης κοινῆς γλώσσης τῶν ἰνδοευρωπαϊκῶν λαῶν, ἅτινα πρὸς τοῖς ἄλλοις μαρτυροῦν ἐπαρκῶς καὶ περὶ τῆς φυλετικῆς ῥίζης καὶ τῆς ἐθνολογικῆς ἀρχῆς τῶν Ἀλβανῶν, οἵτινες θεωροῦνται, ὡς γνωστόν, ἀπόγονοι τῶν ἰλλυρικῶν καὶ θρακικῶν φύλων.[3]

Προκειμένου περὶ τοῦ χρόνου τῆς ἐπιδράσεως τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἐπὶ τῆς ἀλβανικῆς ὁ Φουρίκης συνάγει τὴν πρωιμότητα αὐτῆς καὶ κατ' ἄλλον τρόπον, ἐκτὸς τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος, ἐκ τῆς περιωρισμένης δηλ. χρήσεως ἢ σχεδὸν τῆς ἐλλείψεως τοῦ τσιτακισμοῦ, ὡς ἰσχυρίζεται, εἰς τὸ ἀλβανικὸν ἰδίωμα τῆς Ἀττικῆς, καίτοι τοῦτο ἐτέλει ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ τσιτακιστικοῦ ἰδιώματος τῶν Ἀθηνῶν, ὡς καὶ τῶν γειτονικῶν ὁμοίων τῶν Μεγάρων καὶ τῆς Αἰγίνης. Γράφει δ' ἐπὶ λέξει τὰ ἑξῆς: «.... *Ἂν ἡ ἐπίδρασις τῆς Ἑλληνικῆς ἐπὶ τῆς Ἑλλη-*

---

[1] Πρβλ. καὶ Κωνστ. Ἀμάντου, *Οἱ βόρειοι γείτονες τῆς Ἑλλάδος*, (Ἀθῆναι 1923) σελ. 179 - 80.

[2] G. Meyer, *Etymolog. Wörterb. der albanes. Sprache*, σελ. 505 - 6.

[3] J. Cvijiç, *La péninsule Balkanique* (Paris 1918) σελ. 159· Ἀμαντος, ἔνθ' ἀνωτέρω σελ. 177. Περὶ τῶν Ἰλλυριῶν καὶ Θρακῶν, ἀπὸ ἐθνολογικῆς ἰδίᾳ ἀπόψεως, βλ. RE², Suppl. τόμ. V, σελ. 311 κέ. καὶ τόμ. VI σελ. 407 κέ., πρβλ. ἐπίσης σχετικὴν βιβλιογραφίαν καὶ ἐν Ἀμάντου, *Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν Βυζαντινὴν Ἱστορίαν*, (Ἀθῆναι 1933) σελ. 9 ὑποσ. 1.

ναλβανικῆς τῆς Ἀττικῆς ἤρχιζεν ἀπὸ τῆς ἐν αὐτῇ ἐγκαταστάσεως τῶν Ἀρβανιτῶν, ἔπρεπε κατὰ πλεονασμὸν νὰ εἶχε τὸν τοπικὸν γλωσσικὸν χαρακτῆρα. Ἔπρεπε δηλαδὴ νὰ εἶχε τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἰδιώματος τοῦ κρατοῦντος τότε ἐν Ἀθήναις, Μεγάροις καὶ τῇ ὑπαίθρῳ, ἂν ἐνιαχοῦ αὐτῆς κατῴκουν Ἕλληνες.

Προσεκτικὴ ὅμως ἐξέτασις ὄχι μόνον τοῦ δημοσιευομένου, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἀνὰ χεῖρας ἡμῶν ποικίλου γλωσσικοῦ ὑλικοῦ, πείθει ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν ὑλικὸν εἶχεν εἰσρεύσει εἰς τὴν Ἀλβανικὴν πολὺ πρὸ τῆς εἰς τὴν κυρίως Ἑλλάδα καθόδου τῶν Ἀρβανιτῶν καὶ τῆς ἐν Ἀττικῇ ἐγκαταστάσεως αὐτῶν. Ἓν τῶν κυριωτέρων χαρακτηριστικῶν τοῦ τότε κρατοῦντος ἐν Ἀττικῇ (Ἀθήναις καὶ Μεγάροις) ἰδιώματος ἦτο ὁ τσιτακισμός. Οὗτος λείπει σχεδὸν ὁλοσχερῶς ἐκ τῆς Ἑλληναλβανικῆς.

Ὀλίγαι μετὰ τσιτακισμοῦ λέξεις εἰσαχθεῖσαι ἐκ Μεγάρων εἰς τὸ τῆς Σαλαμῖνος ἰδίωμα φέρονται ὡσεὶ κρυσταλλωμέναι εἰς ὡρισμένας φράσεις καὶ εἴς τινας ἄλλας, ἃς πρὸς ψόγον τῶν τσιτακιζόντων Μεγαρέων ἀπεδέχθησαν».[1]

Οἱ ἰσχυρισμοὶ ὅμως οὗτοι εἶναι τελείως ξένοι πρὸς τὴν ἀλήθειαν. Διότι πάντα τὰ γνωρίσματα τὰ χαρακτηρίζοντα τὸ παλαιὸν ἀθηναϊκὸν ἰδίωμα, καθὼς καὶ τὰ ὅμορα ἰδιώματα τῆς Αἰγίνης καὶ τῶν Μεγάρων, ἤτοι ὁ *τσιτακισμός*, ἡ προφορὰ τοῦ *υ* (ἢ *οι*) ὡς *u* καὶ τὸ *ἀσυνίζητον* εἶναι εἰς εὐρεῖαν χρῆσιν καὶ ἔχουν ἀσκήσει βαθεῖαν ἐπίδρασιν εἰς τὴν ἀλβανικὴν γλῶσσαν τῆς Ἀττικῆς. Συνάγεται δ' εὐκόλως τοῦτο καὶ ἐκ τῶν συγκεντρωθέντων ἐνταῦθα παραδειγμάτων, οὐχὶ βεβαίως ὅλων, ὅσα εἰς τὴν γλῶσσαν ταύτην εἰσέρρευσαν.

Αἱ μετὰ τσιτακισμοῦ προφερόμεναι λέξεις καὶ αἱ ἔχουσαι *u* ἀντὶ *υ* (ἢ *οι*) εἶναι αἱ ἑξῆς: aghapitiçíe-a, açérjo-j, anxhinjás, çéllë-a (καὶ hamoçéllë-a), çimiljé-a, çindríks, çinji-a, çinjighár-i, çipoján-i, çitrinjásurë, çútë-a, çutjáks, hamoçíládhë-a,[2] hjús, kaçí náhjis, (=*κατσὴ νά 'χῃς*), kaçipodí-a, koçinápje-a, ksanaçuljís, kseçuljás, mandiláç-i, palamáça-të, portáçe-a, qúrt-i, sajáçe-a, skroçís, skroçismé-a, squná-j Vasiljiçíe-a, tá vrethíça-të κλπ.

---

[1] *Ἀθηνᾶ*, τόμ. ΜΕ' σελ. 169 - 70. Ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον γνώμην πρὸς τὰ ἐνταῦθα γραφόμενα ἐκφράζει ὁ συγγραφεὺς ἐν *Ἡμ. Μεγ. Ἑλλ.*, τόμ. 1925 σελ. 462 - 3 καὶ ἐν *Λαογραφ.*, τόμ. Ι' (1929) σελ. 4 - 5.

[2] Εἰς τὴν λέξιν ταύτην *(χαμοκυλάδα)* παρατηρητέον ὅτι τὸ *υ* δὲν προφέρεται ὡς *u*, ἐνῷ ἀπαντᾷ ἀφ' ἑτέρου τὸ φαινόμενον τοῦ τσιτακισμοῦ.

Ἀλλ' ἡ γλωσσικὴ αὕτη ἰδιορρυθμία ἔχει ἀκόμη μεγαλυτέραν ἔκτασιν, διότι τσιτακιστικῶς σχηματίζονται πάντα τὰ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς ὑποκοριστικὰ εἰς—*άκι(ς)*, εἴτε κύρια ὀνόματα εἶναι ταῦτα εἴτε ἄλλα οὐσιαστικά. Οὕτω λέγεται πάντοτε: Dhimitráç-i (*Δημητράκις*), Ghjorgháç-i (*Γεωργάκις*), Koljáç-i (*Κόλιας*), Nikoláç-i (*Νικολάκις*), Vasiláç-i (*Βασιλάκις*), kufadháç-i (*κουφαδάκις=κουφός*), mularáç-i (*μουλαράκι*), pularáç-i (*πουλαράκι*), samaráç-i (*σαμαράκι*), skatharáç-i (*σκαθαράκι*), tenxheráç-i (*τεντζεράκι*), tapsáçe-a (*ταψάκι*) κλπ. Ἐπὶ πλέον καθ' ὅμοιον τρόπον ἐσχηματίσθησαν ἀναλογικῶς καὶ ἄλλα καθαρῶς ἀλβανικὰ οὐσιαστικά, π.χ. kaljáç-i (ἐκ τοῦ kaljë-i = ἵππος), kudháç-i (ἐκ τοῦ kuth-dhi=χύτρα) κ. ἄ.

Ἀφ' ἑτέρου γενικὸν καὶ ἀνεξαίρετον εἶναι τὸ φαινόμενον τοῦ ἀσυνιζήτου εἰς *-éa* καὶ *-ía* πάντων τῶν θηλυκῶν οὐσιαστικῶν τῆς νέας ἑλληνικῆς τῶν ληγόντων εἰς *-ιά*. Οὕτω π.χ. ἔχομεν aghriljé-a, anavoljé-a, fité-a, foljé-a, gharufaljé-a, htené-a, kalamé-a, koqiné-a, ljithuré-a, maté-a, meré-a, mesaré-a, miljadé-a, platé-a, rahjokokaljé-a, thaljé-a, thiljé-a, thimoné-a, thrasqé-a, varé-a, vasiljé-a, voré-a· anameljí-a, anapodhí-a, dhinisí-a, errimí-a, ksenjití-a, magherí-a, merudhí-a, nostimí-a, parighorí-a, perifaní-a, rathimí-a, sidhrostí - a, sklaví-a, ziljí-a κλπ.

Ἐπίσης ἐκ τῆς αὐτῆς διαλέκτου τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν Μεγάρων προέρχονται καί τινες γεωργικοὶ καὶ ἱστουργικοὶ ὅροι, π.χ. htené-a, stavár-i, travihtá - të, dhjasíth-dhi, harár-i, podhariké - të, sajáçe-a sokófe-a κ. ἄ.[1]

Σημειωτέον δὲ ὅτι, ἐξ ὅσων κατώρθωσα προχείρως νὰ πληροφορηθῶ, ὁ τσιτακισμὸς ὁ συνήθης ἐν τῷ ἀλβανικῷ ἰδιώματι τῆς Ἀττικῆς ἐν μέρει δὲ καὶ τὸ ἀσυνίζητον δὲν ἀπαντᾷ εἰς τοὺς ἀλβανοφώνους τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος.

Ἐκ τῶν ἐκτεθέντων ἀνωτέρω προκύπτει ὅτι ἡ ἐπίδρασις τοῦ ἑλληνικοῦ περιβάλλοντος, καὶ μάλιστα τοῦ παλαιοῦ ἀθηναϊκοῦ πολιτισμοῦ, ἐπὶ τῶν Ἀλβανῶν ἐποίκων τῆς Ἀττικῆς ἦτο ἰσχυρά, ὅπερ ἄλλως φαίνεται καὶ εἰς ἄλλας, ἐκτὸς τῆς γλώσσης, συνηθείας καὶ ἀντιλήψεις τῶν

---

[1] Πρβλ. Π. Ἀ. Φουρίκη, *Μεγαρικὰ μελετήματα*, *Ἀθηνᾶ*, τόμ. Λ' (1919), σελ. 343 κέ., ὡς καὶ *Λεξικογρ. Ἀρχ.*, τόμ. Ε' (1918 - 20) σελ. 210 κέ. καὶ τόμ. F' (1923) σελ. 388 κέ.

σημερινῶν ἀλβανοφώνων τῆς περιοχῆς, αἵτινες δὲν ἔχουν ἀκόμη μελετηθῆ.[1]

Ἀλλ' ἡ διαπίστωσις τοῦ γλωσσικοῦ τούτου γεγονότος ὁδηγεῖ ἡμᾶς καὶ πρὸς ἄλλην κατεύθυνσιν καὶ διευκολύνει τὴν λύσιν πολλῶν μερικωτέρων ἢ καὶ γενικωτέρων προβλημάτων, ἀναφερομένων εἰς τὴν κατάστασιν τῆς Ἀττικῆς κατὰ τοὺς χρόνους τῆς καθόδου εἰς αὐτὴν τοῦ νέου στοιχείου, ὡς καὶ εἰς τὴν ἐξέλιξιν καὶ τὰς τύχας αὐτοῦ μετὰ τὴν ἐν αὐτῇ ἐγκατάστασίν του.

Προκύπτει δ' ἐκ τοῦ γεγονότος αὐτοῦ ὡς ἀναγκαῖον τὸ συμπέρασμα ὅτι, ὅτε κατῆλθον οἱ Ἀλβανοὶ καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Ἀττικήν, ἡ περιοχὴ δὲν θὰ ἦτο ἔρημος, ἀλλὰ θὰ κατῳκεῖτο, ἔστω καὶ ἀραιῶς, ὑπὸ Ἑλλήνων κατοίκων. Ἄλλως εἶναι δύσκολον νὰ ἑρμηνεύσωμεν τὴν τόσον ἄφθονον καὶ ἐκτεταμένην σὺν τῷ χρόνῳ εἰσροὴν γλωσσικῶν στοιχείων τοῦ τοπικοῦ ἀθηναϊκοῦ ἰδιώματος εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν νεηλύδων.

Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι συχνάκις ἐγίνοντο ἐν τῇ περιοχῇ μετοικήσεις καὶ ἀσφαλῶς πολλοὶ τῶν ἀλβανοφώνων κατοίκων τῶν Ἀθηνῶν ἢ καὶ τῶν Μεγάρων, εἰς τὰ ὁποῖα ἦσαν ἐπίσης ἐγκατεστημένοι Ἀλβανοί, ὡς καὶ εἰς τὴν Αἴγιναν,[2] θὰ ἐγκαθίσταντο εἰς τὴν ὕπαιθρον χώραν γινόμενοι οὕτω φορεῖς παλαιῶν ἀθηναϊκῶν ἢ μεγαρικῶν λέξεων. Πρὸς τούτοις εἶναι γνωστὸν ὅτι κατὰ τοὺς δυσκόλους καὶ ἀνωμάλους χρόνους τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως πολλάκις οἱ Ἀθηναῖοι κατέφευγον χάριν μείζονος ἀσφαλείας ἀπὸ τοῦ κινδύνου τῶν Τούρκων εἰς

---

[1] Πρβλ. καὶ Π. Ἀ. Φουρίκη, *Ἑλληνοαλβανικαὶ λαογραφικαὶ ἔρευναι*, *Λαογραφ.*, τόμ. Ι' (1929) σελ. 3 κέ.· τοῦ αὐτοῦ, *Συνήθειες ποὺ σβήνουν, ἡ Λαμπρή*, *Ἡμ. Μεγ. Ἑλλ.* 1925 σελ. 461 κέ. καὶ 1934 σελ. 291 κέ., ὁμοίως καὶ τὴν ἐργασίαν τοῦ ἰδίου: *Γάμος καὶ γαμήλια σύμβολα παρὰ τοῖς ἀλβανοφώνοις τῆς Σαλαμῖνος*, *Λαογραφ.*, τόμ. Θ' (1926 - 8) σελ. 507 κέ. Ἑλληνικὴν ἐπίδρασιν παρετήρησε καὶ ἡ Ἀγγελικὴ Χατζημιχάλη εἰς τὸ χωρίον *Βίλια* (ἐν τῇ μελέτῃ της: *Τὰ Βίλια τοῦ Κιθαιρῶνα*, *Ν. Ἑστία*, τόμ. Ζ' (1933) σελ. 128 καὶ 131 καὶ ἐν ἰδιαιτέρῳ τεύχει σελ. 3 καὶ 6), ἅτινα εἶναι ἑπόμενον νὰ ὑπέστησαν, ἕνεκα τῆς γειτονίας των, τὴν ἰσχυρὰν ἐπίδρασιν τῶν Μεγάρων, ἀλλὰ προσέτι καὶ τῶν οὐχὶ μακρὰν κειμένων Ἀθηνῶν. Τοιαῦται δὲ μεγαρικαὶ ἢ παλαιοαθηναϊκαὶ λέξεις εἶναι καὶ αἱ ἐν τῇ αὐτῇ μελέτῃ σελ. 132 (τοῦ ἰδιαιτέρου τεύχους 7) ἀναφερόμεναι *μακράτσια καὶ σταυρώμα* (ἐκ τοῦ ἀλβαν. stavrómë - a = *σταύρωμα*), ὡς καὶ οἱ ἱστουργικοὶ ὅροι, αὐτόθι σελ. 191 κέ. (τοῦ ἰδιαιτέρου 11 κέ.).

[2] Πρβλ. Thumb ἐν *Ἀθηνᾷ*, τόμ. Γ' (1891) σελ. 119.

τὰς γειτονικὰς νήσους, τὴν Σαλαμῖνα, τὴν Αἴγιναν καὶ τὸν Πόρον,[1] εἰς τὰς ὁποίας κατέφευγον ἐπίσης διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ οἱ ἀλβανόφωνοι.[2] Κατὰ τὰς μεταναστεύσεις δὲ ταύτας ἦτο φυσικὸν νὰ συμβαίνῃ μεταξὺ τῶν δύο στοιχείων γλωσσικὴ ἐπίδρασις καὶ ἐξοικείωσις.

Ἐν τούτοις ὅμως αἱ περιπτώσεις αὗται δὲν εἶναι ἱκαναὶ νὰ δικαιολογήσουν τὸ πλῆθος τῶν ἀθηναϊκῶν λέξεων εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν ἀλβανοφώνων τῆς Ἀττικῆς, οὔτε πολὺ περισσότερον τὸ γενικώτερον φαινόμενον τοῦ τσιτακισμοῦ εἰς τὰ εἰς *-άκι(ς)* ὑποκοριστικά. Τοιαῦτα γλωσσικὰ φαινόμενα δὲν δύνανται νὰ προέλθουν ἐκ τυχαίων καὶ παροδικῶν περιστατικῶν, ἀλλ' εἶναι ἀποτέλεσμα στενῶν σχέσεων καὶ ἐπιδράσεως μακροχρονίου.

Ὅτι ὅμως ἡ Ἀττικὴ κατῳκεῖτο ὑπὸ ἑλληνικῶν πληθυσμῶν κατὰ τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ νέου στοιχείου εἰς αὐτήν, ἀποδεικνύουν κατὰ τρόπον ἀπολύτως ἀσφαλῆ καὶ ἀναντίρρητον τὰ ἑλληνικὰ τοπωνύμια, εἴτε εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἀνάγονται ταῦτα, εἴτε ἔχουν τὴν ἀρχήν των ἐκ τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς, τὰ ὁποῖα ἀπαντοῦν πολλάκις καὶ εἰς τὰ πλέον ἀπόκεντρα σημεῖα τῆς περιοχῆς. Ἐκ τῶν πολυπληθῶν τοιούτων τοπωνυμίων ἀναφέρω ἐνταῦθα τὰ ἑξῆς μόνον ὀλίγα ὡς παράδειγμα: Anávis-i (*Ἀνάβησσος*), Finjiqé-a καὶ Thinjiqé-a (*Φοινικιά*), Haljidhú (*Χαλιδοῦ*), Harákë-a (*Χάρακας*), Heljidonú (*Χελιδονοῦ*), Kamateró-j (*Καματερό*), Kastrí-a (*Καστρί*), Katafíq-i (*Καταφύκι=Καταφύγι*), Koqinádhë-a (*Κοκκινάδα*), Kselaftáç-i (Ξελαφτάκι, καὶ μάλιστα τσιτακιστικῶς *Ξελαφτάτσι*), Kuvará-j (*Κουβαρᾶς*), Laghonís-i (*Λαγονήσι*), Lambriká-të (*Λαμπρικά*), Markópulj-i (*Μαρκόπουλο*), Mbrasá-j (*Μπρασᾶς - Πρασιαὶ*), Mentélj-i (*Μεντέλη-Πεντέλη*), Merrëndë-a (ἐκ τοῦ ἀρχαίου δήμου *Μυρρινοῦντος*),[3] Paní-u (*Πανί*), Patímë-a (*Πάτημα*), Pétë-a (*Πέτα*), Piqérm-i (*Πικέρμι*), Qaraté-a (*Κερατέα*), Qivisé-a (*Κηφισιά*), Ropó-j

---

[1] Διον. Σουρμελῆ, *Ἱστορία τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὸν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγῶνα*, (Αἴγινα 1834), εἰς διάφορα σημεῖα· πρβλ. ἐπίσης καὶ τὰς ἐνθυμήσεις ἐκ τῶν αὐτῶν χρόνων, τὰς ὁποίας ἐδημοσίευσα ἐν *Ἑλληνικοῖς*, τόμ. Β' (1929) σελ. 441 - 2 (βλ. καὶ τόμ. Γ' σελ. 211).

[2] Εἰς τὰ διάφορα χωρία τῶν Μεσογείων ἀναφέρει ἀκόμη καὶ μέχρι σήμερον ἡ παράδοσις ὅτι οἱ κάτοικοι κατέφυγον πολλάκις κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Ἐπαναστάσεως εἰς τὰς πλησίον τῆς Ἀττικῆς νήσους, καὶ μάλιστα εἰς τὴν Αἴγιναν, διὰ ν' ἀποφύγουν τὴν ἐκδίκησιν τῶν Τούρκων.

[3] Ὁ Φουρίκης, (*Ἀθηνᾶ*, τόμ. ΜΒ' (1930) σελ. 127 - 8) δὲν παραδέχεται τὴν σχέσιν τοῦ ὀνόματος πρὸς τὴν ἀρχαίαν *Μιρρινοῦντα*, οὐχὶ ὀρθῶς, ὡς νομίζω.

(*Ὠρωπός*), Spithár-i (*Σπιθάρι*), Stavranó-j (*Σταυρανός*), Stená-të (*Στενά*), Therikó-j (*Θερικὸς - Θορικός*), Thérm-i (*Θέρμη*), Thraqé-a (*Θρακιά*), Treljé-a (*Τρελλὸς - Ὑμηττός*), Velanjidhézë-a (*Βελανιδίτσα*), Vraónë-a (ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς ἀρχαίας *Βραυρῶνος*).[1] Τὰ τοπωνύμια ταῦτα θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ διασωθοῦν, χωρὶς τὴν συνεχῆ ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν παράδοσιν.[2]

Καὶ ἤδη ἐρωτᾶται, τὶ ἀπέγινεν ὁ ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τῆς Ἀττικῆς μετὰ τὴν ἐν αὐτῇ ἐγκατάστασιν τῶν νέων ἐποίκων; Ὡς ἀναγκαία ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο ἐπιβάλλεται ἡ ἐκδοχὴ ὅτι ἐνωρὶς ἀπερροφήθη οὗτος ὑπ' αὐτῶν καὶ ἐξηλβανίσθη.[3] Εἰς τὸν ἐπελθόντα δὲ τοῦτον ἐξαλβανισμὸν τῶν Ἑλλήνων κατοίκων πρέπει ν' ἀποδοθῇ ἡ εἰς ὁλόκληρον τὴν ὕπαιθρον Ἀττικὴν παρουσία σήμερον κατὰ κανόνα ἀλβανοφώνων.

Οὐδὲ ἦτο δύσκολον νὰ ἐπέλθῃ ἡ ἀφομοίωσις αὕτη, λαμβανομένου ὑπ' ὄψει ὅτι ἡ ἀλβανικὴ γλῶσσα, ἥτις στερεῖται φιλολογικῆς παραδόσεως καὶ καλλιεργείας, εἶναι γλῶσσα μᾶλλον πτωχὴ εἰς λεξικολογικὰ στοιχεῖα μὴ παρέχουσα ἄλλην δυσκολίαν εἰς τὴν ἐκμάθησιν, εἰμὴ μόνον τὴν φωνητικήν της τραχύτητα εἰς τὴν προφοράν. Ὡς τοιαύτη δ' εὐκόλως ἐξεμανθάνετο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες ἄλλως εἶχον καὶ ἀνάγκην αὐτῆς διὰ νὰ διευκολύνωνται εἰς τὰς μετὰ τῶν ἐποίκων ἐμπορικὰς σχέσεις καὶ συναλλαγάς.[4]

Τὸ αὐτὸ ὅμως δὲν συνέβη καὶ μὲ τὸ ἀλβανικὸν στοιχεῖον, ὅπερ ἦτο φύσει βαρὺ καὶ αὐστηρότατα συντηρητικὸν κινηθὲν εἰς τὸν ἐξελληνι-

---

[1] Περὶ τῶν ἑλληνικῶν ἐν γένει τοπωνυμίων τῆς Ἀττικῆς βλ. Σπ. Λάμπρου, *Ἡ ὀνοματολογία τῆς Ἀττικῆς καὶ ἡ εἰς τὴν χώραν ἐποίκησις τῶν Ἀλβανῶν*, *Ἐπετ. Φιλολογ. Συλλ. Παρνασσοῦ*, τόμ. Α' (1896) σελ. 160 κέ., ἔνθα κυρίως γίνεται λόγος περὶ τινων βυζαντινῶν τοπονυμίων· Ἰω. Σαρρῆ, *Τὰ τοπωνύμια τῆς Ἀττικῆς, Ἀθηνᾶ*, τόμ. Μ' (1928) σελ. 121 κέ. καὶ Π. Ἀ. Φουρίκη, *Συμβολὴ εἰς τὸ τοπωνυμικὸν τῆς Ἀττικῆς, Ἀθηνᾶ*, τόμ. ΜΑ' (1929) σελ. 80 κέ., ὁμοίως πρβλ. καὶ τὸν χάρτην τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ τοῦ Σαρρῆ.

[2] Ἑλληνικὰ τοπωνύμια διετηρήθησαν ὁμοίως καὶ ἐν Σαλαμῖνι, ὡς ἀναφέρει ὁ Φουρίκης, Λσογραφ., τόμ. Ι' (1929) σελ. 10 - 11.

[3] Περὶ τοῦ πρωΐμου τούτου ἐξαλβανισμοῦ τῶν Ἑλλήνων διδασκόμεθα παρὰ τῶν διαφόρων κατὰ καιροὺς περιηγητῶν, οἵτινες, ὁσάκις ὁμιλοῦν περὶ τῆς ὑπαίθρου Ἀττικῆς, ἀναφέρουν πάντοτε ἀλβανικοὺς συνοικισμοὺς ἐν αὐτῇ.

[4] Τοιοῦτος ἐξαλβανισμὸς εἶναι ἐπόμενον νὰ συνέβη καὶ εἰς τὰς ἄλλας περιοχὰς τῆς Ἑλλάδος, ὅπου ἐγκατεστάθησον Ἀλβανοί, ἀκόμη δὲ καὶ εἰς τὴν βόρειον Ἤπειρον.

σμόν του, ὡς πρὸς τὴν γλῶσσαν τοὐλάχιστον, μὲ πολλὴν βραδύτητα, εἰς τρόπον ὥστε μόλις σήμερον μετὰ ὑπερπεντακοσιετῆ διαμονὴν αὐτοῦ ἐν μέσῳ ἑλληνικοῦ περιβάλλοντος νὰ εὑρισκώμεθα εἰς τὸ στάδιον τῆς ὁριστικῆς ὑποχωρήσεως τῆς ἀλβανικῆς γλώσσης. Ἡ ὑποχώρησις δὲ αὕτη γίνεται ἤδη μὲ τόσον ταχὺν ῥυθμόν, ὥστε μετὰ δύο ἢ τρεῖς γενεὰς ἡ ὁμιλουμένη ἐν Ἑλλάδι ἀλβανικὴ θὰ ἔχῃ τελείως ἐκλείψει.[1]

Ἐντεῦθεν γίνεται φανερόν, πόσον ἐπείγουσα εἶναι ἡ μελέτη καὶ διάσωσις ὡρισμένων στοιχείων ταύτης, τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ χρησιμεύσουν εἰς τὴν λύσιν γενικωτέρων γλωσσικῶν καὶ ἱστορικῶν προβλημάτων. Δυστυχῶς ὅμως εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο δὲν ἀπεδόθη ἡ δέουσα σημασία καὶ προσοχὴ καὶ μικρὰ μόνον μέχρι τοῦδε ἐργασία ἐγένετο, κυρίως ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Φουρίκη. Τῆς προσπαθείας ταύτης συνέχειαν ἀποτελεῖ καὶ ἡ παροῦσα μικρὰ συμβολή.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΚΑΛΥΒΙΩΝ
ΔΗΜΟΣ ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ

[1] Τὸν ἐξελληνισμὸν τοῦτον τῆς ἀλβανικῆς γλώσσης καὶ τὴν ῥαγδαίαν ἐγκατάλειψιν αὐτῆς διευκολύνουν αἱ ποικίλαι καὶ στεναὶ σχέσεις τῶν ἀλβανοφώνων πρὸς τὸ ἑλληνικὸν περιβάλλον κατὰ τὴν σύγχρονον ἐποχήν, ὡς καὶ ἡ μεγάλη πρόοδος τῆς συγκοινωνίας, ἥτις συντελεῖ εἰς τὴν ἐπιμιξίαν τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τὴν ἐξομοίωσιν τῶν διαφόρων τμημάτων του. Μέλλει δὲ νὰ συμπληρώσῃ ἡ συντελουμένη αὕτη γοργὴ ἐγκατάλειψις τῆς γλώσσης τὸν παντελῆ ἐξελληνισμὸν τοῦ ἀλβανικοῦ στοιχείου, ὅπερ ἤδη ἔχει ἀπὸ πολλοῦ ἐξομοιωθῆ μὲ τὸ ἑλληνικὸν περιβάλλον καὶ κατὰ τὴν θρησκείαν καὶ κατὰ τὴν ἐθνικὴν συνείδησιν, συμμερισθὲν πάντοτε παρὰ τὸ πλευρὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους ὅλας τὰς τύχας καὶ τὰς περιπετείας του καὶ ἐργασθὲν ὁμοῦ μετὰ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων διὰ τὴν δημιουργίαν τοῦ νεωτέρου ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΑΛΥΒΙΩΝ
ΔΗΜΟΣ
ΣΑΡΩΝΙΚΟΥ